

ویناکردنی جلوه‌رگی کوردی له تابلۆی شیوه‌کارانی هه‌ریمی کوردستانی عێراقدا

به‌یام رێبوار همه‌صالح¹ - نه‌به‌ز عبدالله‌لطیف²

nabaz.mohammad@univsul.edu.iq - Payamrebwar389@gmail.com

^{1,2} به‌شی شیوه‌کاری، کۆلیژی هونه‌ره جوانه‌کان، زانکۆی سلێمانی، سلێمانی، هه‌ریمی کوردستان، عێراق.

پوخته‌ی توێژینه‌وه: له‌م توێژینه‌وه‌یه‌دا توێژه‌ر کاری له‌سه‌ر دیزاینی جلوه‌رگی کوردی کردوه، به‌تایبه‌تی له‌ هونه‌ری شیوه‌کاری هاوچه‌رخ‌ی هه‌ریمی کوردستانی عێراقدا، ئه‌م لیکۆلینه‌وه‌یه‌ گه‌رانه به‌ شوێن چه‌مکی ره‌سه‌نایه‌تی له‌ دیزاینی جلوه‌رگی کوردی و تایبه‌تمه‌ندیه‌کانی ده‌خاته‌رو، هه‌روه‌ها له‌ رێگه‌ی گریمانه و میتۆده‌کانی توێژینه‌وه‌ی زانستییه‌وه، توێژه‌ر به‌دواداچون ده‌کات بۆ ده‌ستنیشانکردنی میراتی فیکری و نه‌ته‌وه‌یی کورد له‌ رێگه‌ی دیاریکردنی دیارده‌ بینه‌راوه‌که له‌ شیوه‌ی به‌ره‌مه‌ئێکی ناوخواپی و ئاماده له‌ ئیستادا، گه‌رچی چه‌ندین گۆرانکاری کۆمه‌لایه‌تی، ئابوری، سیاسی و پێشکه‌وتنی پێشه‌سازی له‌ ناوچه‌که‌دا رویانداوه. ئه‌م توێژینه‌وه‌یه‌ پێکهاتوه له‌ چوار به‌ش، به‌شی یه‌که‌می توێژینه‌وه‌که‌ ته‌رخانه‌کراوه بۆ چێوه‌ی گشتی توێژینه‌وه‌که‌ که‌ بریتیه‌ له‌ کێشه‌ی توێژینه‌وه‌ و پرسپاره‌ سه‌ره‌کیه‌کانی، وه‌ک خستنه‌روی پرسپاره‌سه‌نایه‌تی و هۆکاره‌کانی جیاوازی دیزاینی جلوه‌رگی کوردی له‌ گه‌ل و لاتانی دراوسی، هه‌روه‌ها خستنه‌روی پرسپاریک سه‌باره‌ت به‌ فاکته‌ره‌کانی ره‌نگدانه‌وه‌ی دیزاینی جلوه‌رگی کوردی له‌ هونه‌ری شیوه‌کاری هاوچه‌رخ له‌ هه‌ریمی کوردستانی عێراقدا، هه‌ر به‌شی یه‌که‌م گرنگی و ئامانج و سنوری توێژینه‌وه‌که‌ له‌خۆده‌گریت، به‌شی یه‌که‌م به‌ پێناسه‌کردنی زاواوه‌کان کۆتایی دیت، به‌پێی پێناسه‌ی وشه‌کان له‌ فه‌رهنگه‌کانی زمانه‌وانی و پێناسه‌کردنی چه‌مک له‌ بواری به‌کارهێنان و پێناسه‌ی رێکاری. له‌ کاتیکدا به‌شی دوهمی ئه‌م توێژینه‌وه‌یه‌ ته‌رخانه‌کراوه بۆ چێوه‌ی تیۆری توێژینه‌وه‌که‌ که‌ بریتیه‌ له‌ دو توێژگه‌، توێژگه‌ یه‌که‌م به‌ ناویشانی (توخمه‌ بنه‌ره‌تیه‌کانی دیزاین) هاتوه، له‌ کاتیکدا توێژگه‌ی دوهم له‌ ژێر ناویشانی (پوخته‌یه‌ک سه‌باره‌ت به‌ میژوی جلوه‌رگی کوردی له‌ هه‌ریمی کوردستانی عێراق) جێگیرکراوه.

کلیله‌ وشه‌کان: دیزاین، دیزاینی جلوه‌رگ، هونه‌ر.

Depiction of Kurdish clothing in paintings by artists from the Kurdistan Region of Iraq

Payam Rebwar hamasalih¹ - Nabaz Abdullatif²

¹⁺² Department of Painting, College of Fine Arts, University of Sulaimani, Sulaimani, Kurdistan Region, Iraq.

Abstract

In this research, the researcher has worked on investigating about Kurdish design clothes and its reflections especially in contemporary art in Kurdistan Region of Iraq. This research presents the basic concept of authenticity in Kurdish fashion design and its characteristics. This research contains four chapters. The first one of the research is devoted to the general framework of the research, which is containing the Research problem and the main questions, such as presenting the issue of authenticity and arguing the reasons behind the unique form of Kurdish clothing design and the differences with neighborhood countries, as well as presenting a central question about the factors of reflecting Kurdish clothing design within contemporary painting in Kurdistan Region. The first section also includes terms and glossary definition, according to the definition of words in the linguistic context in addition to the concepts definition of the term, in the field of its usage and to be matching the procedures of the recent research.

While the second chapter of this research is devoted to the theoretical framework of the research, which consists of two topics, the first topic is entitled (The Basic Elements of Design), while the second topic is entitled (A brief study about the roots of Kurdish Clothing).

Keywords: Design, Fashion Design, Art.

پێشهکی: ده کریت له گهڵ روداو و گۆرانکاریه کانی ده ورور بهر و کۆمه لنگه دا (مه به ست کۆمه لنگه ی کوردستانه) ئاگاداری ئه و گۆرانکاریه خیرایانه بین، به جۆرێک درک به و راستیه بکهین که میژوی ئه و نه ته وه یه چه ند دیرین بێت به پیتی تیپه ربونی کات گۆرانکاری به سه ردا دیت، ئه م گۆرانکاریه به هۆی تیکه ل بونی کلتوره کان و کاریگه ری کلتوری و لاتانی ده ورور به ره وه بێت یا خود به هۆی به ره و پێشچونی پێشه سازی و ماتریاله وه بێت. له ناو جلوه به رگی کوردیشدا وه ک جلوه به رگه جیهانییه کان بێبه ش نییه له فاشیۆن ستایلی جیاواز که هه ریه که یان ده توانریت له جلوه به رگی کوردیدا جودا بکریته وه و به جۆرێکی جیاواز بپۆشریت به پیتی بۆنه و ژیا نی رۆژانه، له رینگه ی کاری هونه ری هونه رمه ندانه و هه میشه ئه م گۆرانکاریانه تۆمارکراوه وه خراوه ته رو، که هه ریه که یان نوینه رایه تی سه رده مێک و جۆرێک له جلوه به رگی کوردی ده که ن.

بهشی به کهم

چوارچیهی گشتی توئینهوه

۱-۱ کیشهی توئینهوه:

له گه‌ل گه‌وره‌بونی جیهان و به‌روه‌پیشچونی مرۆفایه‌تی و زیادبونی کیشه‌کان، مرۆفی دیرین ههر له کۆنه‌وه له هه‌ولێ جیگیربون و به‌ره‌نگاربونه‌وهی هه‌مو ئه‌و گۆرانکاریانه‌ی نیو سروشتی داوه، ههر له ئه‌شکه‌وته‌کانه‌وه که هه‌ولێ راوکردن و کۆکردنه‌وهی خۆراک و وینه سه‌ره‌تایه‌کانی داوه بۆ توانای زالبونیان به‌سه‌ر هه‌مو ئازه‌له زه‌به‌لاح و درنده‌کاندا. بۆیه مرۆفی دیرین که‌فه‌رکردنی جه‌سته‌یان به‌ پپووست زانیوه، وه‌ک به‌شیک له خۆپاراستن له هه‌مو ئه‌و کیشه‌یه‌ی نیو سروشت. له‌سه‌ره‌تاوه تهنه‌ها هه‌ولێ روپۆشکردنی چه‌ند به‌شیک جه‌سته‌یان داوه، دواتر به‌پێی زیادبونی پپووستیه‌کان و گۆرانکاریه‌ بایلو‌جیهی‌کان، ده‌ستیانه‌کردوه به‌ به‌کاره‌ینانی پپوستی ئازه‌لان و دواتر تیکه‌لکردنی چه‌ند جۆیک پیکه‌وه به‌ مه‌به‌ستی جوانکاری، دواتر جیاکاری به‌پێی جینه‌ده‌ر له روپۆشه‌کاندا. له‌پاش به‌ره‌و پپوش چونی مرۆفایه‌تی و دروستبونی هۆز و خیل ههر نه‌ته‌وه‌یه‌ک مۆرکیکی تایبه‌ت به‌ نه‌ته‌وه‌که‌ی خۆی وه‌رگرتوه، که له‌گه‌ل جوگرافیاو بارودۆخی ژیا‌نکردنیان گونجاو بێت به‌پێی به‌کاره‌ینانی ئیستاتیکای تایبه‌ت به‌ خۆیان. نه‌ته‌وه‌ی کوردیش وه‌ک ههر یه‌کیک له نه‌ته‌وه‌کانی جیهان بێهه‌ش نه‌بون له دیزاینکردنی جلوه‌به‌رگی نه‌ته‌وه‌ی تایبه‌ت به‌ خۆیان، به‌لام نه‌ته‌وه‌ی کورد به‌هۆی جیگیرنه‌بونی له روی بارودۆخی سیاسیه‌وه، هه‌رده‌م له جه‌نگ و له‌ژێر ده‌ستی نه‌ته‌وه‌ زله‌په‌زه‌کان و داگیرکه‌ره‌کانی ده‌وره‌به‌رده‌دا بوه، بۆیه به‌شیک زۆری له ره‌سه‌نیتی جلوه‌به‌رگ و ئاسه‌واره‌کانی له‌ده‌سته‌داوه و تیکه‌ل بوه له‌گه‌ل نه‌ته‌وه‌کانی ده‌وره‌به‌ر. به‌لام سه‌رباری هه‌مو ئه‌و بارودۆخ و جه‌نگ و داگیرکه‌ریه‌ی که به‌سه‌ر نه‌ته‌وه‌ی کوردا هاتوه، مۆرکی کوردی تارا‌ده‌یه‌ک جێی خۆی کردۆته‌وه له‌روکاری جلوه‌به‌رگه‌کاندا، به‌لام به‌دنیایه‌وه ئه‌وه رۆن و ئاشکرایه که به‌بێ کۆکردنه‌وه و دۆکیومینتکردنی ئه‌و دیزاینانه، ئه‌و جیاکاری و ره‌سه‌نیتیه‌ی جلی کوردیمان بۆ ناخه‌رتیه به‌رچاو، له‌روی دیزاین و ماتریال و جوگرافیا و ره‌گه‌زه‌وه، که له رینگه‌ی خسته‌نه‌روی چه‌ند پرسیارێکی گرنگ و سه‌ره‌کی له‌لایه‌ن و توئینه‌وه‌وه، که دواتر له درێژه‌ی توئینه‌وه‌که‌دا به‌ وردی وه‌لامیان ده‌درتیه‌وه. وه‌ک بابته‌تیکێ گرنگی نه‌ته‌وه‌ی له‌سه‌ر جلوه‌به‌رگی کوردی که بۆشایه‌کی به‌رچاوی دروستکردوه:

۱. ئایا دیزاینی جلوه‌به‌رگی کوردی شیوازیکێ ره‌سه‌ن و تایبه‌تی هه‌یه بۆ ئه‌فراندنی فۆرمیکێ جیاواز له ولاته‌وه دراوسێکانی هه‌رێمی کوردستانی عێراق؟

۲. ئایا په‌رچاندنی ره‌هه‌نده‌کانی هونه‌ر و ئیستاتیکا جه‌ستاندن ده‌کات له به‌ره‌مه‌کانی کلتوری کورد به‌ تایبه‌ت له دیزاینی جلوه‌به‌رگی کوردی له هه‌رێمی کوردستانی عێراق؟

۱-۲ گرنگی توئینه‌وه:

گرنگی ئه‌م توئینه‌وه‌یه‌ی ئیستا له‌سه‌ر بنه‌ماکانی په‌یوه‌ندی کارلیکی نیوان دیزاینی جلوه‌به‌رگی کوردی و هونه‌ری شیوه‌کاری هاوچه‌رخ له هه‌رێمی کوردستانی عێراق داده‌مه‌زرت، هه‌لبه‌ته به‌شیک ئه‌م په‌یوه‌ندییه‌ په‌یوه‌سته به‌ چه‌مکی ره‌سه‌نایه‌تی و نوازه‌ی دیزاینی جلوه‌به‌رگی کوردیه‌وه هه‌یه که هاوشیوه‌ی جلوه‌به‌رگی ولاتانی ده‌وره‌به‌ری کوردستان نییه، ئه‌م لیکۆئینه‌وه‌یه هه‌ولێکی تیوری راسته‌قینه‌ی بۆ ده‌ستنه‌بشانکردنی میراتی فیکری و نه‌ته‌وه‌ی کورد له رینگه‌ی واتاسازی فۆرمه‌وه له شیوه‌ی به‌ره‌مه‌یکێ ئاماده له ئیستادا و چۆنیه‌تی ره‌نگدانه‌وه‌ی ئه‌و میراته‌وه شارستانیه له ناو کاری هونه‌رییدا به‌تایبه‌ت له بواره‌کانی شیوه‌کاریدا، هه‌روه‌ها گرنگی توئینه‌وه‌که له‌لایه‌نه‌کانی ئه‌رشیف و تۆمارکردنی به‌لگه‌نامه‌کانی ئه‌م بابته‌وه له‌خۆده‌گریت، که

له رینگه‌ی کاره هونه‌رییه‌کانه‌وه زانیاری و زۆرتین داتا کۆده‌کرتیه‌وه و ده‌بیت به سه‌نته‌ری لیکۆلینه‌وه له بابته‌ی ناسنامه‌ی نه‌ته‌وه‌پێ له بواره‌کانی فاشن دیزاین هه‌روه‌ها له چوارچۆیه‌ی کاری هونه‌رییدا.

۱-۳ ئامانجی توێژینه‌وه:

۱. ده‌رخستنی تیگه‌ی په‌رچاندنی ره‌هه‌نده‌کانی هونه‌ر و ئیستاتیکا له دیزاینی جلوه‌رگی کوردی له هه‌ریمی کوردستانی عێراق.
۲. ده‌رخستنی تایبه‌تمه‌ندی و جیاوازییه‌کانی جلوه‌رگی کوردی له شاره‌کانی هه‌ریمی کوردستانی عێراق.

۱-۴ سنوری توێژینه‌وه:

سنوری بابته‌ی: سنوری بابته‌ی: ده‌رخستنی ره‌نگدانه‌وه‌ی دیزاینی جلوه‌رگی کوردی له کاره هونه‌رییه هه‌وچه‌رخه‌کاندا له کوردستانی عێراق.

سنوری شوپن: ده‌رخستنی ره‌نگدانه‌وه‌ی دیزاینی جلوه‌رگی کوردی له کاره هونه‌رییه هه‌وچه‌رخه‌کاندا له کوردستانی عێراق.

سنوری کات: ۲۰۱۲-۲۰۲۲

۱-۵ پێناسه‌ی زاراوه‌کان:

دیزاین Design

شیکردنه‌وه‌ی رێکاری: دیزاین

چه‌مکی دیزاین له‌سه‌ر بنه‌مای ئه‌و تێروانینه دانراوه که پرۆژه‌کان رێه‌وی سیستمی کارن، که بریکاره‌کانی مرۆف ده‌گرته‌وه، که کار ده‌که‌ن بۆ دیزاین کردنی سیستمه‌کان و خاوه‌ن پیشه‌کان، به به‌کارهێنانی سه‌رچاوه‌و ئامرازه‌کان بۆ به‌جیه‌پێنانی ئه‌م ئه‌رکه. یاخود به‌جۆرێکی دی ده‌توانین بڵین هێلکارییه‌کی سه‌ره‌تاییه بۆ نیشاناندانی شیوه یاخو ئه‌رکی هه‌ر بابته‌تیک که دروست ده‌کریت. دو جۆر دیزاینمان هه‌یه (دیزاینی هونه‌ری، دیزاینی ئه‌ندازیاری) دیزاینی ئه‌ندازیاری یاخود دیزاینی ناوه‌وه: بریتیه له هونه‌ر و زانستی به‌رزکردنه‌وه‌ی ناوه‌وه‌ی بینایه‌ک بۆ به‌ده‌سته‌پێنانی ژینگه‌یه‌کی ته‌ندروستتر و دلخۆشکهرتر له روی جوانکارییه‌وه بۆ ئه‌و که‌سانه‌ی که ئه‌و جیه‌گه‌یه به‌کارده‌هین.

شیکردنه‌وه‌ی چه‌مکی: دیزاین

پلانیک یان وینه‌کێشانیکی که به‌ره‌مه‌پێنراوه بۆ نیشاناندانی دیمه‌ن و ئه‌رک یان کارکردنی بینایه‌ک، جلوه‌رگیکی، یان شتیکی تر پێش ئه‌وه‌ی دروست بکریت. (سه‌جادی، ۲۰۰۴، ۴۶).

دیزاینی جلوه‌رگ Fashion Design

شیکردنه‌وه‌ی رێکاری: دیزاینی جلوه‌رگ

دیزاینی جلوه‌رگ هونه‌ره له به‌کارهێنانی ئیستاتیکا و جوانی سروشتی له جلوه‌رگدا، که کلتور و کۆمه‌لگه و جوگرافیا، کاریگه‌ریه‌کی راسته‌وخۆیان له دروستبو‌نیدا هه‌یه، به شیوه‌یه‌ک رون و دیاره که جلوه‌رگی ناوچه‌یه‌ک له ناوچه‌یه‌کی دی جوداده‌کرتیه‌وه.

شیکردنه‌وه‌ی چه‌مکی: دیزاینی جلوه‌برگ

دیزاینی مۆده بریتیه له هونه‌ری به کاره‌پنانی دیزاین و جوانکاری یان جوانی سروشتی بۆ جلوه‌برگ و ئیکسسوارات. دیزاینی مۆده له ژیر کاریگه‌ری پانی کولتوری و کۆمه‌لایه‌تیدا، و به تیه‌په‌یونی کات و شوین گۆرانکاری به‌سه‌ردا هاتوه. (محهمه‌د، ۲۰۱۹، ۸۷).

هونه‌ر Art

شیکردنه‌وه‌ی چه‌مکی: هونه‌ر.

بنه‌ره‌تی وشه‌ی هونه‌ر له زمانی کوردیدا ده‌گه‌رته‌وه بۆ وشه‌ی (حونه‌ری و حونه‌ر) که له وه‌سفکردنی هه‌ر شتیکدا له کاتی قسه‌کردندا به‌کاردیت، که له زمانی قسه‌کردندا بۆ وه‌سفکردنی هه‌ر کاریک، که به‌دیپنانی جوهره‌زنگی و وریایه‌کی نااسای پێویستبیت به‌کارده‌هێنریت. وشه‌ی (Art) له لاتینی کۆندا واته‌ پیشه‌ یاخود هه‌ر پسه‌په‌یه‌ک له پیشه‌دا ده‌گه‌یه‌نیت، وه‌ک پیشه‌ی دارتاشی یاخود ئاسنگه‌ری، گریک و رۆمانیه‌کان ئه‌و باواره‌یان نه‌بو که ئیمه‌ هه‌مانه، که هونه‌ر شتیکی جیاواز بیت له پیشه‌. وشه‌ی هونه‌ر به‌سانای پرۆسه‌که‌یه یاخود ده‌رئه‌نجامی کاریکه‌ که هونه‌رمه‌ند به‌رجه‌سته‌ی ده‌کات. (میراوده‌لی، ۲۰۰۶، ۸).

شیکردنه‌وه‌ی رینکاری: هونه‌ر

بریتیه له ده‌رپه‌ین، یاخود به‌هه‌ری داھینه‌رانه‌ی مرۆف، که به‌ شیوه‌ی بینه‌راو یاخود بیستراودا ده‌خرینه‌رو، که به‌ هۆی جوانی هێزی هه‌ست و سۆز تێیندا به‌رز ده‌نرخینرین. (قانع، ۲۰۰۳، ۳۲).

به‌شی دوهم

چوارچێوه‌ی تیۆری توێژینه‌وه

توێژگه‌ی یه‌که‌م

۱ توخمه‌کانی دیزاین له دیزاینی جلوه‌برگدا

ا-هێڵ Line

هێڵ ئاماژه‌یه بۆ لێوار یان هێڵکاری جلوه‌برگ و هێڵی ستایل که فه‌زای ناو جلیک دابه‌شده‌کات. هێڵ ده‌توانیت وه‌همپیک بینه‌راو دروستبکه‌ ئه‌گه‌ر به‌ لێهاتوی به‌کاربه‌هێنریت، هێڵ ساده‌ترین و گرنه‌ترین توخمه‌ بۆ دیزاینکردن. هه‌مو هێڵه‌کان درێژی و پانیان هه‌یه له بنه‌ره‌تا، هێڵی راست و کێشراو به‌کاردین له دیزاینکردنی ستایل بۆ جلوه‌برگ، هێڵی راست ده‌توانیت راست، ئاسۆیی، یان ستونی هه‌بیت. هێڵه‌کان ئاراسته‌ و پانی و درێژیان هه‌یه. ئاراسته‌ ده‌توانیت راست، ئاسۆیی، ستونی یان کێشراو بیت، جوله‌ی چاوی بینه‌ریک له رینگه‌ی وینه‌یه‌که‌وه یاخود دیزاینیکه‌وه یاری پنده‌کریت به‌هۆی ئاراسته‌ی هێڵه‌کان گرنه‌ ئه‌و هێڵانه‌ به‌ گونجاوی به‌کارین بۆ ئه‌وه‌ی وه‌هم یان وینه‌ دروست بکات لای بینه‌ر یاخود به‌کاربه‌ر. هێڵی دیزاینی جلوه‌برگیک، یارمه‌تی چاوه‌کانی بینه‌ر ده‌دات که ئاراسته‌یه‌کی دیاریکراو بکه‌وێت. ده‌توانریت به‌ زیره‌کی ئه‌م هێڵانه‌ به‌کاربه‌هێنریت بۆ باشت‌کردنی شیوه‌ و رێژه‌ی له‌ش. هێڵی جلوه‌برگیک په‌یوه‌ندی به‌ بینه‌که‌یه‌وه هه‌یه. ئه‌م هێڵانه‌ بۆشای ناو هێڵکاری جلوه‌برگه‌ که ده‌شکینن و شیوه‌ی لیدروست ده‌که‌ن، هێڵه‌ راسته‌کان مه‌لیمان هه‌یه جه‌سته‌ درێژ بکه‌نه‌وه و

باریکتر دەریبخەن، هێلێکی ستونی بە شێوەیەکی ئاسایی لە لایە کەووە بۆ لایە کێتر بە پێی مەیلی زیادبون یان کەمبونەوهی پانی لە دیزایبە کەدا. نمونە ی هێلە ستونییەکان کە لە دیزاینی مۆدەدا بە کاردەهێنرێن بریتین لە تەنورە، چاکەت، هێلی مل، پانتۆلی خوار زەنگ، ملی شیلوگ یاخود قات قات وەستا و هتد. هێلە کێشراوەکان لە نەرمەوه جیاوازی کێشەکان بۆ هێلە تەواو گۆلاو و پێچاوپێچەکان. هێلە کێشراوەکان نەرمی و مێنەبی بۆ دیزاینیک زیاددەکەن. رەنگە هێلە کێشراوەکان لە دیزاینی جلو بەرگدا بە شێوەیەکی دیکۆرات بە کاربەنرێن لە لێوارەکاندا. هێلە چەماوەکان بە پێی دیزاینەکان لە شوێنی گونجاودا بە کاردێن بە لām دەبێت زۆر وشیارانە مامەلەیان لە گەل بکریت لە بە کارهێنانیان لە جلو بەرگدا چونکە هێلی چەماوە هەستی پانی یاخود فراوانی دەداتە چاوی بینەر. هەندیک جار لە دیزاینی جلو بەرگدا هێلەکان لە رینگە برین و دورینەوه دەخرێنەرۆ کە هەمان کاریگەری دروست دەکات. هێل کاریگەریەکی گەورە دروستدەکات لە دیزایندا لە سەر جەستە، هەموو ئەو گۆرانکاریانە ی کە بە سەر جەستەدا دین بە هۆی جلو بەرگی کەووە ئەوا هەموو کاریگەری هێلە لە ناو دیزاینی ئەو جلو بەرگدا. هێلە بۆلدا و ئەستورەکان وا دەکەن کە فیکەرە کە گەورە دەریکەوێت یاخود ئەو بە شە ی جەستە گەورە تر دەریکەوێت لە قەبارە ی ئاسایی خۆی. (Gobeto deme, 2016, 56-60). (Reeha, 2018, 2-4).

ب- شێوە یان سیلویت Shape

دەتوانرێت سیلویتیک وەک هێلکاری تەواوی جەلە کە وەسف بکریت. ئەمە دیارترین توخمە بینراوە کە ی جلو بەرگ کە کاریگەری سەرەتایی دروست دەکات پێش ئەوهی سەرنجی هەر وردە کارییەکی تر بدرێت. ئەو شێوەیە ی هێلە دەره کێبە کانی جلو بەرگ بە سیلویت ناسراوە. ئەو هێلکاری بەوه ناسراوە کە کەسانی تر لە دورەوه تێبینیدە کەن و تێدەگەن لە ناوهرۆکی دیزاینە کە لە رینگە یهوه، سلویتیەکان بە پێی مێژوی سەردەمەکان هەر دەیه کە یه ک کار لە سەر جوهره جلو بەرگی ک دەکەن بە پێی ستایی ئەو سەردەمە گەشە دەکات بۆیه سیلویتی مۆدە ی جیاوازی پەرە دەستینیت و ئەمانە بۆ جوانکردن و پیاوه لاندانی شێوهی جەستە یه، یان زیادەرۆی دەکەن بۆ دەر خستی هەندیک بە شە ی جەستە و شارندەوهی هەندیک بە شە ی دی تا بە جوانترین شێوه جەستە کە پشان بدەن لە رینگە ی دیزاینی جلو بەرگ. (Reeha, 2018, 4-8).

پ- پیکهاته یاخود روتەخت Texture

پیکهاته و پیکهاته ی تابه تەمەندی هەر وهه چۆنیتی روکاری ماددە یه کە وەسفی هەستپیکراوی روکاریک دەکات جا راستە قینه بیت یان هاوشیوه. پیکهاته ی قوماشیک سەرنجی چاوه کان راده کیشیت، هەر وهه له رینگە ی هەستی دەست لیدانه و هەست بە چۆنیتی ئەو روتەختە دەکەین. پیکهاته ئاماژە یه بۆ دەرکەوتن و هەستی روکاری قوماشیک، ئەمەش لە ئەنجامی جوهری کەرەستە ی خاو و جوهری ئەو بونیاده وهیه کە لە بەر هه مەپنانی قوماشه کەدا بە کاردەهێنریت. رەنگە پیکهاته ی قوماشیک بەم شێوه یه وەسف بکریت کە نەرم، زبر، بریقە دار، مات، گەورە، شەفاف، ئەستور و نەرم. ئەمانەش هەموو لە رینگە ی هەستی چاو یاخود دەست لیدانه وه بۆمان دەر دەر کەوێت. دیزاین و پیکهاته په یوه ندییه کی نزیکیان هه یه له وهدا، له هەندیک کاتدا دیزاینی بونیاده کە پیکهاته کە دیاریدە کات. پله کە لە رەقبون یان نەرمی و کیشی قوماشه کە کاریگەری لە سەر قورسیه کە ی دەبیت، کیش و هاتنه خواره وهی قوماش هۆکاریکی گرنه کە دیاری دەکات کە قوماشیک دیاریکراو چەندە باش لە گەل جەستەدا دەجوئیت و چەند یارمه تیدەرە بۆ بە دیه پنانی دیزاینه کە و پاراستنی شێوه ی ستایله کە، بریقە ی قوماشه کانی وەک ساتن، وایان لیدە کات کە زیاتر گونجاوه بۆ لە بەر کردنی ئیواران زیاتر، نە ک جلیک کە لە رۆژدا لە بەر دەر کریت، چونکە ئەم جوهره قوماشانه زیاتر روناکی له رۆژدا دەدەنه وه بریقە یه کی زۆر دەدەنه چاو. بە لām گونجاوتره بۆ شە و به هۆی نەرمیانه وه. کوالیتی یان پیکهاته ی ماددە یه ک دەتوانیت تۆنی رەنگه کە ی بگۆریت. روهیه کی زبر له وانیه کاریگەری لە سەر روالهت هەبیت، روکاره زۆر نەرم و بریقە داره کان سەرنج راده کیشن به هۆی ئەو بره

روناکيهی که رهنگان ده داته وه. له لایه کی دیکه وه، پیکهاته زۆر زبره کان ریشالی بچوکیان ههیه که سێبه ده خه نه ناو روناکيه که وه. که واده کات ئه م سێبه رانه رهنگه که تاریکتر ده ریکه ویت. رهنگه رهنگیکی یه کسان له دو قوماشدا که پیکهاتهی جیاوازیان ههیه وه ک یه ک ده رنه چیت بۆ نمونه، رهنگی شینی کال له قوماشیکي ساتندا کاتر ده رده که ویت وه ک له قوماشیکي خوریدا گهر هه مان تۆن و هه مان رهنگیش بن، چونکه قوماشه خوریه که ده وله مه ندی و قولی ده به خشیت به سێبه ری رهنگی قوماشه که به هۆی پیکهاته که یه وه. پیکهاته ده توانیت وه هم بۆ فیگه ری له به رکه ر دروست بکات، قوماشیکي بریقه دار وه ک ساتن قه باره ی فیگه ری له به رکه ر زیاد ده کات به م شیوه یه، وا ده کات ژماره کان گه وره تر ده رکه ون له وه ی که هه ن. هه روه ها جه خت له سه ره له کانی فیگه ر یان که موکو رپیه کان ده کاته وه، بۆیه ئه مه گونجاو نیه بۆ که سانی کیش زۆر. هه روه ها پیکهاته ی مات وا ده کات فیگه ریکي باریک بچو کتر ده ریکه ویت. بۆیه پیکهاته ی قوماش کاریگه ریه کی زۆری له سه ر جه سته هه یه ده بیت قوماشه کان به یپی پیکهاته کانیا ن له دیزاینه کاندایه جودا بکرینه وه به یپی پیکهاته ی جه سته ی پۆشه ر. (Gobeto deme, 2016, 56-60).

ت-رهنگ له دیزاینی جلوه بگرگا Color

رهنگ زۆرترین کاریگه ری بینراو دروست ده کات کاتیک له دوره وه ده بینریت، ئه وه کاریگه رترین توخمه که به شداری ده کات له سه ر کارتی کردنه سه ر سروشتی دیزاینه که و جلوه بگرگه که. هیچ یاسایه کی جیگیر نییه سه باره ت به رهنگیکی دیاریکراوی جوان ناسراو له دیزاینی جلوه بگرگا. رهنگ به های که سی هه یه بۆیه ئاره زوی که سی بۆ هه ندیک رهنگ کاریگه ری له سه ر هه لئار دنی تاکیک ده بیت. ده توانریت هه مو رهنگه کان له به ریکریت ئه گه ر مرۆف بزانی ت چۆن به ژیری به کاریانه بینیت. رهنگ یه کیکه له بابته ئالۆزه کان که چه ن دین تیوری قول له خۆ ده گریت له روی کار دانه وه ی رهنگی و گونجا ن دینان به یپی باز نه ی رهنگه کان. (Gobeto deme, 2016, p56-60). (Khan, 2022, 7-9).

۲- بنه ماکانی دیزاین له دیزاینی جلوه بگرگا

ئامانج له دیزاینی جلوه بگرگ هه لئار دنی بنه ماکانی دیزاینه وه ک رینماییه ک بۆ به کاره ی نانی توخمه کان. ئه مه ش واته بنه ماکان یارمه تی دیزاینه ر ده دن تیبگات که چۆن توخمه کانی دیزاین پتویسته له دروست کردنی دیزاینی گونجاو دا به کاره ی نریت بۆ ئه وه ی ئامانجه کانی جلوه بگرگ به دیبه ی نریت به شیوه یه کی گونجاو. هه ندیک له ئامانجه کانی جلوه بگرگ وه ک گه یشتن به جلوه بگرگیک که پۆشه ر ئاسوده بیت له له به رکردن، بۆ به ده سته ی نانی هه سته ی ئارامی له کاتی پۆشیدایه. یا خود بۆ جه خت کردنه وه له سه ر خاله باشه کان و که مکردنه وه ی خاله خراپه کان له سه ر جه سته ی پۆشه ر. ئه مانه کاتیک به کار ده ی نرین که مرۆف بیه ویت دیزاینیکي سه رنجرا کیشی جوانکاری دروست بکات. جوانی یاسا سی ره هه ن دیه کانی بیناسازی له خۆ ده گریت که پیدان ده وتریت توخم و بنه ماکانی دیزاین. بنه ماکانه دیزاین ئه و یاسایانه ن که چۆن ئه م توخمانه یه که ده گرن (Reeha, 2018, 6-9).

ا-هاوسه نگی Balance

هاوسه نگی له دیزاینیکدا له وانیه یان فه رمی بیت یان نافه رمی. هاوسه نگی فه رمی به هاوسه نگی هاوسه نگی یان هاوسه نگی یه کسان ناسراوه له ریکه سته ندا، ئه و دیزاینانه ی که له هه ردو لای جلوه بگرگیکدا وه ک یه ک ده رده که ون، هاوسه نگی یه کی فه رمی یان هه یه، یان هاوسه نگی هاوسه نگی. هاوسه نگی هاوسه نگی هیله کانی ستایل و ورده کارییه کان به یه کسان له سه ر جلوه بگرگه که داده نیت. له دیزاینیکي هاوسه نگی کیشی توخمه جیاوازه کانی دیزاینه که به یه کسان دابه ش ده کریت بۆ دروست کردنی هاوسه نگی. ئه مه سه قامگیری به ته واوی دیزاینه که ده به خشیت. کاتیک به شه جیاوازه کانی دیزاینه که بۆ

ت-یه کیتی Unity

که دەوتریت دیزاینیک یه کیتی هه یه ئه گهر هه مو توخم و بنه ماکانی دیزاین پیکه وه کاریکه ن بۆ به ره مه پینانی کاریگه ریه کی بۆ نمونه یه کیتی هیل گرنکه بۆ ئاسوده ی چاو کاتیک دیزاینه ر هیل کیشراو به کارده هینریت بۆ هیل مل و تابه کانی گیرفانه کان و لیواری چاکه ته که و کاتیک هیله کان به باشی یه کده گرن دیزاینه که ته واو درده که ویت. دیسانه وه کاتیک رهنگ له جلیکدا دوباره ده بیته وه دیزاینه که یه کده خات (Gobeto deme, 2016, 56-60).

۳-چهند جوریک له جوره کانی فاشیۆن

Classic style- ستایلی کلاسیک

له کاتیکدا زۆریک له جوره کانی ستایله کانی مۆده بریتین له متمانه کردن به "بنه رته یه کان" و باوه کان هیچ شتیک ناتوانیت رکا به ری سه رنجراکیشی ب کات و به سه رنه چونی ستایل و کاته کانی شیوازی جلوه برگی کلاسیکی بکات. له بری ئه وه ی پشت به ره وته کان به ستیت. جوانکاری کلاسیک له سه ر بنه مای پارچه ی ره سه ن و پالاوته کراوه وه ک پانتۆلیکی ساده له گه ل چاکه تیک و ئیکسسواراته کانی که بیلایه ن و سه رده می دیاریکراویان نیه وه کو پارچه ره فته یه کی مل و جانتای گه وره و یان راست و چه پ. ئه م ستایله هه مو کات به کلاسیک ناو براوه و هه رده م له هه مو کاته کانیشدا مۆرکیکی خۆی و ده ناسرته وه ب کیتی که له ستایله باوه کان ده ربکریت.

ب- شیوازی جلوه برگی شه قام Streetwear style

جلوه برگی شه قام ستایلیکی مۆده ی رۆژانه یه و بۆ یه که مچار له سالانی نه وه ده کاندایه ناو بانگ بو. جلوه برگی ئارام و له هه مان کاتدا مۆدیرن وه ک تیشیرت و بلوسی کورت، تۆپی لۆگۆ و هودی و پانتۆلی کابو و پیلایوی وه رزشی گرانبه ها له خۆده گریت. جلوه برگی شه قامه کان سروس له هه ردو شیوازی هیپ هۆپ و سکه یته ر وه رده گریت، له گه ل توخمه زیاد کراوه که ی که می به ره م به مه به ست. شوینکه وتوانی نویتیرین ره وته کانی جلوه برگی سه ر شه قامه کان به به جوره ژل و به رگیکی دلخۆشکه ر ده ناسریت و زۆربه یان هه ولی زۆر ده دن بۆ ده ستخستنی شیوازیکی شیک، به لام له هه مان کاتدا ستایلیکی پراکتیک و ساده، وه ک جلوه برگی قه باره گه وره و، پیلایوی وه رزشی و زۆر شتی تر.

ب- شیوازی جلوه برگی کارکردن یاخود ئۆفیس Business Casual style

ستایلی بزنسی رۆژانه یه کیکه له جوره به ناو بانگه کانی ستایلی مۆده، ستایلی بزنسی رۆژانه له سه ره تای هه شتاکانی سه ده ی رابردودا زیاتر ده رکه وه توه، به تیکه له یه کی ته واو له پۆشینی بازرگانی باو له گه ل پارچه ئارامه کان که گونجاون بۆ ئۆفیس به لام زۆر فه رمی یان پۆلیشرانین، به لام ده توانین بلین تاراده یه ک بینینیکی فه رمی ده به خشیته چاو. به لام ئه وه به و مانایه نییه که ئه م جوانکارییه به توندی بۆ جلوه برگی ته نها له کاتی کاردا به کاریت، هه ندیک که س وه ک ستایلیکی تایبه تی رۆژانه ی خۆی به کاریدینیت. ئه م ستایله زیاتر چاکه ت و تیشیرتی ئیخه پۆلۆ و پانتۆلی قوماش و پیلایوی فلات.

ت- شیوازی مینیمالیستی Minimalist style

له نیوان ستایله زۆره کانی مۆده دا، مینیمالیزم له کایه ی مۆده ی جلوه برگی پاکدا بالاده سه ته. به پێچه وانه ی ئه و باوه ره باوه وه، مینیمالیزم ته نها ئامازه به بنه ما تاکره نگه کان ناکات، به لکو ئامازه به بیرۆکه ی گشتی ده کات که شته ناپیوسته کان روتبکاته وه به دروستکردنی دولابیک که زۆر کارییه و زۆر گشتگیره به لام هیشتا له روی چه ندایه تییه وه سنورداره. شیوازیکی

زۆر ساده ده به خشیته چاو که پرینت تیدا به کارنایهت و زیاتر یه کرهنگی ده به خشیته چاو له پوری دیزاین و له پوری رهنگیشهوه. که ده کریت بۆ شوینی کار و وهک ستایلینکی رۆژانهش به کاربیت.

ج- شیوازی جلوهبرگی فینتهج Vintage style

شیوازی مۆدهی فینتهج، یه کتیکه له ستیایله کانی که هاتۆتهوه بهر باو و به شیوهیه کی سه ره کی مۆدینله کان به کاریده هینن، یاخود ئه و که سانهی که ده یانهویت ستایلینکی جیاوازیان هه بیت و جیاوازی ده ربکهون هه میشه، به شیوهیه کی ئاسایی ئه م زاراویه ئامازهیه بۆ ئه و شتانهی که له نیوان ۴۰ بۆ ۱۰۰ سال له مه وه بهر دروست کران، گهر له مه که متر بیت به فینتهج دانانریت. که دهوتریت ستایلی فینتهج مه بهسته که لپی ئه وه نییه که ئه و جلوهبرگه مه رجه له ۴۰ سال پیش ئیستاوه دروستکرابیت ته نها ده کریت دیزاینی جله که بگه ریته وه بۆ دیزاینه کانی ئه و سه رده مانه که ۴۰ سال له مه وه بهر بیت یاخود زیاتر. کللی پۆشینی جلوهبرگی فینتاژ ئه وه یه که پارچه کان هه لپۆتیریت که نوینه ری ئه و سه رده مه بن که تیدا به ره م هینراون. له کاتیکدا ده توانریت جلوهبرگی ته واو فینتهج به کاربیت، به لام مه یکه پ و ستایلی قژ به وه پری توخمه مۆدیرنه کان برازینرته وه بۆ ئه وه ی سه رنجراکیشتر بیت.

ج- شیوازی ئافانت گارد Avant-Grade

سه رانه ری هه مو بواریکی دا هینه رانه دا، له هونه ره جوانه کانه وه تا مۆسیقا، به ی گۆران بزوتنه وه یه کی ئافانگارد هه یه. مۆدهش جیاوازی نییه، هه رچه نده به کارهینانی زاراوه ی ئافانگارد که میک چه واشه کارانه یه، به واتای وشه یی ئافانگارد به واتای "پیش پاسه وان" دیت. به لام له چوارچیه ی هونه ردا، ئه وه مانای ئه وه نییه که له پیش ره وته کانه وه بیت. له راستیدا، به ئافانگارد هه ژمارکردن و بونی له ده ره وه ی سنور و دامه زراوه کانه وه یه، دیزاینه رانی ئافانگارد له پیش ره وته کانه وه نین. ئه وان بهرگریان هه یه به رامه بره ره وته کان، که ده توانین به دژه باویش ناوی به یین، له کاتیکدا زۆریه ی دیزاینه رانی ئافانگارد دروستکردنی جیاوازی به رفراوان پیشکهش ده که ن، هه ندیک هاو به شی جوانکاری و ئایدیۆلۆژی فراوان هه یه که به یه که وه ده یانه سستیه وه. به کارهینانی هه ر ماده یه کی ئاماده کراوی وه ک بوتلی ئا و یاخود ته نه که ی خو ل یان هه ر با به تیکی دی له دیزاینی جلوهبرگدا ده یکاته دیزاینیکی ئافانت گارد که ناتوانریت به یی رۆژانه یاخود بۆنه ی تایبهت بپۆشیت جگه له و بۆنانه ی که ئه و ستایله ده خوازیت. (Selbach, 2008, 20-46).

ح- شیوازی گرانج Grunge

سروش له میوزیکی گرانج وه رگرتوه، و کولتوری که له سالانی هه شتاکان و نه وه ده کانه وه سه رچاوه ی گرتوه، مۆده ی گرانج شته دۆزراوه کانی فرۆشگاگان و پاشه که وتکراوه کانی وه ک کراسی گه وره و، گرپی قه باره گه وره و جلی ژنانه که به شیوه یه کی وپرانکه ر و شل و شلۆق ستایل کراوه، زۆرجار روخساری گرانج بریتییه له کاوبۆ یان سترنجیکی دراو، شیوازی قژی شیوا و و پیلای ری هه ش، هه میشه ستایلی گرانج له هه ولی ئه وه دایه که ستایلینکی شه رانگیز و ره ق پشانبدات. پرینتی گه وره و دیزاینی گه وره له سه ر روته ختی جله کان با به تیکی باوی ئه م ستایله یه هه ره ها چۆکه ر و تیکه ل کردنی ئاسن له ئیکسسواراتدا ده بیته به شیک له و ده رخشته. هه ره ها له روی مه یکه پیشه وه ده کریت هه مان ستایل به رچاوبخریت.

خ- شیوازی رۆمانسیسم Romanticism

دیزاینه رای رۆمانسیسم هه میسه قوماشی وه ک که تان و ئاوریشم به کارده هینن، دیزانه کانیا ن ده خوازیت که قوماشه کان له سروشته وه وه ربگرن، شیوازی برین و دیزاین کردنیا ن زۆر جیاوازه، له بری برینی ریک و ئه ندازه ی برینی شیوا و شل و هاتنه خواره وه و په رپه ره ی و قه باره گه وره هه لده بژیرن. یه کتیک له دیزاینه بنه ره تیه کانی که ده بیت له ستایلی رۆمانسیزمدا

هه‌بێت، چنن و دانتیل و وردەکاریه‌کانه، که هه‌میشه شێوهی روه‌کی له سروشته‌وه هه‌لده‌بژێرن و ده‌بێته سروش بۆ دیزاینه‌کانیان.

د- شێوازی مۆده‌ی شیک Chic

به‌شێوه‌یه‌کی گشتگیر له‌لایه‌ن ئه‌و خانمانه‌وه د‌لخوازه که ره‌نگینی زیره‌ک و وردبینیان پ‌ی باشتره له‌گه‌ل تیکه‌ل‌کردنی ر‌یژه‌یه‌کی گونجاوی ستایلی باو. به‌گشتی ستایله شیکه که هه‌ندیک جۆری توخمه پۆشراوه‌کان له‌خۆده‌گریت وه‌کو جلی ره‌شی بچوکی کلاسیک، بلوزنکی زۆر خانمانه، یان پانتۆلی به‌رگدر و ره‌نگی ب‌یلایه‌ن و ه‌یمن. ته‌نوره یاخود قات به‌ شێوه‌یه‌کی به‌رچاو له‌م ستایله‌دا ده‌ب‌ینر‌یت، ئه‌وه‌ی که زۆر گرنگه له‌م ستایله‌دا ستایل‌کردنی هه‌مو جۆره جلوه‌به‌رگه‌کاندا له‌گه‌ل پ‌یلاوی بن به‌رزدا، چونکه به‌پ‌ی پ‌یلاوی بن به‌رز ه‌یچ کام له‌م جلوه‌به‌رگانه شێوازی شیک نادات به‌ چاو، هه‌روه‌ها چاپی تازه‌لان و خاله پۆل‌کاان نه‌خشی گرنگی "یه‌کیپۆشی شیک" (Lam, 2013, p1-6).

ر- شێوازی بۆهیمی Bohemian style

هه‌روه‌ها به "بۆهۆ" یان "بۆهۆ شیک" ناسراوه، شێوازی بۆهیمی له‌کولتوری جوانکاری و ف‌یستیفاله‌کانی ه‌یپی سالی ۱۹۶۰ وه‌رگیراوه. ستایله که ره‌نگه‌کانی زه‌وی و قوماش و بۆیه‌ی سروشتی و چاپ و ئیکسسواراته‌کانی سه‌رانسه‌ری جیهان له‌خۆده‌گریت. تایبه‌تمه‌ندیه‌کانی ستایلی بۆهۆ بریتین له‌ کراسی ماکسی شل و ر‌ژاو، ته‌ن وری در‌یژ، پانتۆلی ژ‌یر زه‌نگ، ک‌لاوی گه‌وره‌ی لیوآردار، جانتای ده‌ستی شل و ش‌یواو، ئه‌م جۆره ستایله زۆر هونه‌ریانه و زۆر ئازاده له‌ هه‌مو یاسایه‌کی جلوه‌به‌رگ و زۆر خاکی به‌ده‌رده‌که‌و‌یت، ته‌نها به‌ جلوه‌به‌رگی ئه‌و خانمانه ناسراوه که زۆر باوه‌ریان به‌ خۆیان هه‌یه له‌ جلوه‌به‌رگ و ستایل و خۆگۆریندا.

پ- شێوازی مۆد‌یرن Trendy style

ئه‌م جۆره ستایله به‌ ب‌یل‌بۆردی سه‌ر جاده‌کان ل‌یکده‌چو‌نر‌یت به‌هۆی ئه‌وه‌ی که به‌رده‌وام له‌ ئه‌بده‌یتایه و به‌رده‌وام ر‌یکلامی تازه‌ی پ‌یوه‌ده‌کر‌یت، ستایلی مۆد‌یرنیش به‌م جۆره‌یه‌ ئه‌و که‌سانه‌ی که ئه‌م جۆره ستایله په‌یره‌و ده‌کات به‌رده‌وام به‌دوای کۆتا ئه‌بده‌تی فاشیۆنه‌وه‌ن که له‌لایه‌ن برانده جیهانیه‌کان یاخود له‌ لایه‌ن مۆد‌یله جیهانیه‌کان و بلۆگه‌ره به‌ناوبانگانه‌وه په‌خش ده‌کر‌ین، جلوه‌به‌رگی مۆد‌یرن له‌ ده‌وری نو‌ت‌یرین مۆده‌کان ده‌سور‌یت‌ه‌وه که توانیویانه به‌ خ‌یراپی سه‌رنج‌یک‌ی زۆر دروست بکه‌ن.

ز- شێوازی پانک Punk style

هاوشانی ستایلی بۆ ه‌یپی و بزنی ر‌ۆژانه، ره‌نگه ستایلی پانک یه‌کیک ب‌یت له‌ جۆره‌کانی ستایلی مۆده که ده‌ستبه‌ج‌ی ده‌ناسر‌یت‌ه‌وه له‌ جیهاندا. م‌یژوه‌که‌ی ده‌گه‌ر‌یت‌ه‌وه بۆ ناوه‌راسی هه‌فتا‌کان. له‌ کات‌یکدا پانکی قوتاب‌خانه‌ی کۆن هه‌موی له‌سه‌ر چه‌رم، کاوبۆو، سپاکی کازا و زنجیر و پ‌یلاوی ش‌یوازی سه‌ربازی بو، له‌ سالی ۲۰۲۲دا زۆر توخمه نو‌ت‌یه‌کان ج‌یگ‌یر‌کراون، له‌وانه ته‌نوری نه‌خ‌شدار، بان‌دی سه‌ر و قوماشی تۆری در‌او. وه‌ک هه‌مو ش‌یوازی‌کی کولتوری تر، پانک کۆمه‌ل‌یک ژ‌یر ره‌گه‌زی وه‌ک "گه‌راج پانک"، "گلام پانک"، "سکه‌یت پانک" و زۆر ش‌یوازی تر له‌گه‌ل‌دايه.

ژ- شێوازی تۆمبۆی Tomboy style

ئه‌م جۆره ستایله له‌ سه‌ده‌ی ۱۹ ه‌وه ورد‌ه ورد‌ه به‌ده‌رکه‌وت، وه‌ک له‌ ناوه‌که‌وه ده‌رده‌که‌و‌یت، ش‌یوازی تۆمبۆی له‌ ده‌وری جلوه‌به‌رگی ئاسایی پ‌یاوانه به‌ بر‌ینی که‌م‌یک نه‌رم‌تر که هه‌موی په‌یوه‌سته به‌ هه‌ستی ئاسوده‌ی له‌ نیو جلوه‌به‌رگه‌که‌دا.

ده‌توانیت جوانکاری تۆمبۆی وه‌ک دژه‌ ناسک و تاراده‌یه‌ک ستایلیکی پیاوانه‌ بناسریت که دوره‌ له‌ هه‌مو ئه‌و ستایله‌ خانمانانه‌ی که پێشتر باسمان کردن. یه‌ کپۆشی کۆتای تۆمبۆی پیکدیت له‌ چه‌رم یان چاکه‌تی گه‌وره‌ی ئاسان بۆ کارکردن و قه‌باره‌ گه‌وره‌، کابۆی مام یان مام جینز، هودی قه‌باره‌ گه‌وره‌، پیلای و هه‌رزشی، و کۆمه‌لیک ئیکسسوارات بۆ سه‌ره‌وه‌ کو باندانه‌، بین و کلاوی بیسبۆل که ته‌واو گونجاوه‌ بۆ دانیشتن یان وه‌رزشکردن، هه‌وه‌ها زۆر کات ئه‌و خانمانه‌ی که ستایلی تۆمبۆی به‌کارده‌هێنن له‌ جینگای جلوه‌برگی پیاوانه‌ جلوه‌برگه‌کانیان ده‌کرن.

س- شیوازی گۆتیکی Gothic style

تاریک و پر له‌ نه‌پنی، شیوازی مۆده‌ی گۆتیک به‌ شیوه‌یه‌کی سه‌ره‌کی په‌یوه‌ندی به‌ رۆکی گۆتیکه‌وه‌ هه‌یه‌، که لقیکی ژانری مۆسیقای پۆست پانکبون له‌ سالانی هه‌فتاکان و هه‌شتاکاندا. له‌ ستایله‌ کلاسیک سروش به‌خشه‌کانی فیکتۆریان که بریتین له‌ دانته‌یل، ماکیاژنکی سپی له‌گه‌ل چاوی تاریک، کۆرست و بلوزنکی په‌ریه‌ره‌، که ئه‌مه‌ زیاتر به‌ گۆتیک کلاسیک ناسراوه‌ به‌لام گۆتیک رۆژانه‌ یاخود کازوال له‌ده‌وری جینز و تیشپرت و پیلای و هه‌رزشی خۆی له‌ به‌رامبه‌ردا ده‌بینیته‌وه‌، ستایلی گۆتیک به‌وه‌ ناسراوه‌ که ستایلیکی زۆر به‌ریلاو نییه‌ و که‌م به‌رچاو ده‌که‌وێت.

ش- شیوازی رۆک Rock style

شیوازی رۆکه‌ر ته‌نها ده‌توانرا به‌ سینکسی و مینیمالیستی وه‌سف بکریت به‌ پشاندانی لئوارنکی تاریک. رۆکه‌کان به‌ دورکه‌وتنه‌وه‌ له‌ سیلۆنی فراوان و گه‌وره‌، کابۆی به‌رفراوان، به‌ پینچه‌وانه‌وه‌ ده‌رخستنی لاواز له‌گه‌ل پلاتفۆرم، پیلای و هه‌رزشی، یان پیلای پاژنه‌ی پان و قه‌به‌. هه‌روه‌ها، چاکه‌تی چه‌رمی رازاوه‌ که چین چینه‌ له‌سه‌ر تیشپرتی شیواکه‌ به‌ پیلای سپایک ته‌واوکراوه‌، جلوه‌برگی هه‌لپژاردن بۆ هه‌ردو ئه‌نسه‌مبلی رۆژ و شه‌و. هه‌روه‌ها ماکیاژنکی چاوی پشیله‌ له‌گه‌ل لیوی سور یان بۆرگۆندی به‌شیکن له‌ یه‌ کپۆشی ستایلی رۆک، پرینتی گه‌وره‌ی سه‌که‌ل یاخود (ئیسقانی که‌له‌ی سه‌ر) یه‌کیکه‌ له‌ سیمبوله‌کانی ستایلی رۆک که له‌ زۆریه‌ی دیزاینه‌کانیاندا به‌کاردیت به‌ ماتریالی جیاواز و له‌سه‌ر پوته‌ختی جیاواز (Kwon, 2017, p29-31).

تۆنژگه‌ی دوهم

۱- کورته‌یه‌ک له‌ میژوی جلوه‌برگ

یه‌که‌مین کۆت و زنجیر که‌ مروڤی له‌ بونه‌وه‌ریکی ئازاده‌وه‌ گۆنژایه‌وه‌ بۆ قۆناغی کۆیله‌یه‌تی سروشت بو. به‌رگه‌ نه‌گرتنی مروڤ له‌ سه‌رما و گه‌رما، ملکه‌چبونی لیکه‌وته‌وه‌ به‌رامبه‌ر ئه‌و هیزه‌ی له‌به‌رده‌میدا ده‌سته‌وسان مایه‌وه‌ و سروشت بو به‌ یه‌که‌مین زه‌وتکه‌ری ئازادی مروڤ و ناچاری کرد له‌ ئاست خواسته‌کانیدا چۆک دابدات، مروڤیش به‌ر به‌ر مانای بۆ ئه‌م زه‌وتکردنی ئازادی یه‌ دۆزیه‌وه‌ و ئینجا به‌ شیوازیکی ئه‌م دیارده‌یه‌ی ویناکرد، به‌ ته‌واوی له‌ هه‌ست و نه‌ستیدا بو به‌ به‌شیک له‌ ئه‌ته‌کیتی ژیان و ئیستا هیچ میلیت و نه‌ته‌وه‌یه‌هک به‌دیناکریت شانازی به‌م کلتوره‌وه‌ نه‌کات و برنکی به‌هی خۆی نه‌زانیت و هه‌ولده‌دات بۆ پاراستنی و پێشخستنی، به‌لام به‌مانای زه‌وتکردنی سه‌ره‌سته‌ی جینگه‌ی خۆی نانوینیت به‌لکو به‌واتای شارستانیه‌ت دیت، له‌ناو ئیستا پۆشاک به‌شیک گرنگی و بنه‌رته‌یه‌ له‌ ژبانی مروڤدا میلیتانه‌ و جگه‌ له‌ خۆپاراستن و شارده‌وه‌ی جه‌سته‌، چمکیکی گرنگتری به‌خۆوه‌ دیوه‌، ئه‌ویش لایه‌نی جوانکاری و خۆپارازنده‌وه‌یه‌، ئه‌میشیان له‌ لای مروڤی سه‌ره‌تایی گرنگی پندراوه‌ و بو به‌ به‌شیک له‌ ناسینه‌وه‌ی که‌سایه‌تیه‌کان دواتر ناسینه‌وه‌ی کۆمه‌لگه‌کان و ئینجا میلیتانه‌ و نه‌ته‌وه‌کانی دنیا (Das, 2022, 1-3). ئه‌گه‌ر مروڤی سه‌ره‌تایی بۆ خۆپاراستن له‌ سه‌رما سوودی له‌ موه‌ درێژه‌کانی له‌شی وه‌رگرتنیت، ئه‌وا به‌یپی ئه‌و گۆرانه‌ی به‌سه‌ریدا هات وه‌ و موه‌کانی له‌شی که‌م بونه‌ته‌وه‌ و کاریگه‌رییان نه‌ماوه‌، ناچار

بوه به دواى شتىكدا بگه‌ریت تابىپارێزیت له سه‌رماو گه‌رماو هه‌مو روداوه سروشتىييه كانىتر. هه‌رچه‌نده بىرورايه‌ك هه‌يه كه ده‌لێت سه‌ره‌تای داپۆشىنى له‌ش بۆ شارده‌وه‌ى په‌يوه‌ندى سىكىسى بوه پاشان داپۆشىنى عه‌وره‌ت. بۆ دو‌دێى يه‌كه‌مىن پۆشاكى مرۆف به‌ واتا راسته‌قىنه‌كه‌ى، پېستى گىانه‌وه‌ران بوه. كه مرۆف به‌پېتى سه‌لىقه‌ى ئه‌و سه‌رده‌مه‌ى خۆى توانىويه‌تى ئه‌و پېستانه‌ به‌ جۆرێك خۆشه‌ بكات، تاله‌ پېستى ئاساييه‌وه‌ بگۆریت بۆ جۆرێك له‌ پۆشاك. مرۆف نىاندارتال كه‌ هاته‌ سه‌ر وشكانى جۆره‌ كه‌رسته‌يه‌كى له‌ دوا به‌جىماوه‌ رێك بۆ پاكردنه‌وه‌ و هه‌ساودانى چه‌رم به‌كارىنه‌ناوه‌، له‌هه‌مان كاتىشدا ئىسقانى وه‌كو كه‌رسته‌يه‌كى سه‌ره‌كى بۆ كاروباره‌كانى رۆژانه‌ى ئاماده‌كردوه‌. دواى نىشته‌جىيونى مرۆف له‌ چاخى به‌ردىنى نوێ دا و ئىنجا دۆزىنه‌وه‌ى ئاگر و جۆرێك گىا كه‌تان و خورى و مو ئاژه‌ل، توانى گۆرانكارى له‌ جلو به‌رگىدا بكات و له‌ هه‌مان كاتدا پېسته‌ى رستن و چىن به‌ شىويه‌يه‌كى سه‌ره‌تايى هاته‌كايه‌وه‌ و دواتر به‌ پېشكه‌وتنى ئه‌م پېشه‌سازىيه‌ ده‌ز وش وه‌ك و روداوىكى گرنگ كۆتايى به‌ چاخى به‌ردىنى نوێ هێنا. به‌كاره‌يانى پۆشاك جگه‌ له‌و هۆكارانه‌ى پېشتر باسمانكرد، بو به‌ به‌شێك له‌ خۆرازانده‌وه‌ى مرۆف ئه‌مه‌ش دواى ئه‌وه‌ى شۆرشىكى ئابورى – كشتوكالى سه‌رى هه‌لدا و كشتوكال زال بو به‌سه‌ر راوشكاردا. سه‌رده‌مى دۆزىنه‌وه‌ى كشتوكال هۆكارىكى گرنگ بو بۆ نىشته‌جىيون ئىتر كارى ژنان به‌ تايبه‌تى رستن و چىن گرنگى زياترى پىدرا. نىشته‌جىيون خواسته‌كانى

مرۆف زىادكردو جلو به‌رگىش له‌ قوناغه سه‌ره‌تاييه‌كه‌يه‌وه‌ كه‌ برىتبو له‌ ئالاندنى پېستى ئاژه‌ل له‌ خۆيانه‌وه‌ يان له‌ ئاستى سه‌رى ئاژه‌له‌ كه‌دا پېسته‌كه‌ى كردوه به‌ سه‌رىدا و به‌شێكى گىانى پىداپۆشيوه‌ چه‌وه‌ قوناغىكى پېشكه‌وت و تر و له‌ هه‌مان كاتدا شه‌رو شۆر له‌ پىناو پاراستنى زه‌وى يه‌كه‌يدا هاته‌كايه‌وه‌ و ئه‌مه‌ش هۆكارىكى تر بو پىويستى پېشكه‌وتنى جلو به‌رگ. ئه‌و چه‌كانه‌ى بۆ راوكردن به‌كارده‌هێنا گۆرانى به‌سه‌رداهات و بۆ هه‌لگرتنىشان پىويستى به‌ پارچه‌ى چه‌رم بو، ئىتر درومان هاته‌كايه‌وه‌ و جلو به‌رگىش به‌پېتى له‌شى خۆيان هه‌لنه‌دوراو له‌ هه‌مان كاتدا چه‌كه‌كانىان پىاداده‌كرد.

دوا به‌دواى كشتوكال كۆرڤه‌ به‌خۆكۆرڤه‌ و مالىكۆرڤه‌ ئاژه‌ل بوه پىداويستىييه‌كى تىر ژيان، مرۆف توانى له‌ ئالفى ئاژه‌له‌كان جۆره‌ قوماشىك دروست بكات و ئىنجا سودى له‌ خورى و موى ئاژه‌له‌كانى وه‌رگرت بۆ دروست كردنى جلو به‌رگ و رايه‌خ و ره‌شمالپىش، تاكو ئىستا ئه‌م شىوازه‌ ساده‌يه‌ى دروستكۆرڤه‌ قوماش و ره‌شمال و رايه‌خ له‌ كۆرڤه‌ستاندا به‌ كه‌مىك گۆرانه‌وه‌ ماوه‌، بۆ يه‌كه‌مىن جار شه‌ش هه‌زار سال پ.ز قوماش له‌ شوش چىراوه‌، له‌ كاتىكدا شوش ناوه‌ندى شارستانىيه‌تى ئىلمىيه‌كان بوه. ئىلمىيه‌كان هێنده‌ پىشكه‌وت و بون نه‌خش و نىگى تايبه‌تايان هه‌بوه بۆ پۆشاكه‌كانىان. (غه‌رىب، ۲۰۰۷، ۷-۴).

۲- جلو به‌رگى كۆردى

جلو به‌رگ يه‌كێك له‌ به‌رچاوترىن سه‌مبوله‌كانى كۆلتور، گرىنگترىن و تايبه‌تمه‌ندترىن ره‌واله‌تى نه‌ته‌ويه‌ى و يه‌كێكه‌ له‌ خىراترىن نىشانه‌كانى راگواستنى كلتور و به‌خىراپى كارىگه‌رى له‌سه‌ر ديارده‌كانى كۆلتور خۆزى له‌ نىوان كۆمه‌لگه‌ جۆراوجۆره‌كانى مرۆف داده‌نێت. له‌ ئىران هه‌ر نه‌ته‌ويه‌يه‌ك جلو به‌رگى جىاواز و تايبه‌ت به‌ خۆى هه‌يه‌ به‌لام جلو به‌رگى كۆردى يه‌كێك له‌ جوانترىن و ره‌نگاو ره‌نگترىن جلو به‌رگه‌كانه‌ و له‌ چه‌ندىن فېستىفالى نىونه‌ته‌ويه‌ى پىگه‌ى يه‌كه‌مى بۆ خۆى مسۆگه‌ر كردوه. مېژوى جلو به‌رگى كۆردى ده‌گه‌رپه‌وه‌ بۆ مېژوى نه‌ته‌وه‌ى كۆردو كه‌متر گۆرانكارى به‌سه‌رداهاتوه‌ و ره‌سه‌نايه‌تى و پاك و بىگه‌ردى خۆى پاراستوه. كۆنترىن وىنه‌ى جلو به‌رگى كۆردى ده‌گه‌رپه‌وه‌ بۆ سه‌رده‌مى ده‌وله‌تى هه‌خامنشىيه‌كان. (ته‌ره‌ماى، ۲۰۲۱، ۶۷-۶۸). كلاوى ماده‌كان ئىستاش له‌ زۆربه‌ى ناوچه‌كانى كۆرڤه‌ستان كه‌لكى لىوه‌رده‌گىرت. جلو به‌رگى كۆردى به‌پېتى ئه‌و ناوچه‌ سروشتىييه‌ى كه‌ كۆردى تىدا ژيان ده‌كات، دروستكراوه. ره‌نگى شادو جۆراوجۆرى جلو به‌رگى كۆردى كه‌ وه‌رگىراوه‌ى سروشتى جوانى كۆرده‌ و يه‌كێك له‌سه‌رنجراكىشترىن كۆلتورى ناوچه‌كانى

كوردستانه. جلوبه‌رگی كوردی له ناوچه‌كانی كوردستان تایبه‌تمه‌ندی خۆی هه‌یه جلوبه‌رگی كوردستانی باكور جیاوازه له باشور یاخود رۆژه‌ه‌لات له رۆژئاوا، هه‌ریه‌كه‌و تایبه‌تمه‌ندیه‌کیخۆی هه‌یه. (شیا، ۱۹۹۶، ۱۳۵).

گۆرانکاریه‌ی كانی كه به‌سه‌ر جلوبه‌رگی كوردیدا هاتوه له‌روی به‌كاره‌یتان و فۆرمو مه‌تریاله‌وه له سه‌ده‌ی ۲۰ بۆ ۲۱:

۱,۴,۳ جلوبه‌رگی كوردی له روی مه‌تریاله‌وه گۆرانکاری زۆر گه‌وره‌ی به‌خۆیه‌وه بینیوه له كۆندا ئه‌و قوماشانه‌ی بۆ جلوبه‌رگی كوردی به‌كارده‌هات دیاریكراو بو هه‌مو ئه‌و قوماشانه‌ی كه ده‌هاته كوردستان به‌ری قوماشه‌كه له ۱۱۰ سم تێپه‌ری نه‌ده‌كرد بۆیه پێیان ده‌گوترا كه به‌ری قوماشه‌كه ته‌سكه، ئه‌مه‌ش هۆكاری ئه‌وه بو كه خه‌یاته كۆنه‌كان ناچار بن تیرۆژ و بۆ كراسه‌كان دروست بكهن ئه‌مه‌ش ببو به‌جۆرنیک له مۆدیلی كراسه‌كانی ئه‌وكاته، كه هه‌م بۆ جوانکاری و هه‌م بۆ پانكردنی به‌ری قوماشه‌كه تیرۆژ و به‌كارده‌هات. هه‌روه‌ها كه‌وای حه‌وت پارچه‌كه له ئیستادا به‌كارنایه‌ت به‌هه‌مان هۆكار كه ئه‌ویش كه‌می قوماشه‌كان بو بۆیه ناچاربون كه بیکه‌نه حه‌وت پارچه‌ بۆ جوانکاری و بۆ ئه‌وه‌ی قوماشه‌كاش به‌شیا بکات. به‌لام له دواتر دا به‌هۆی به‌ره‌و پێشچونی پیشه‌سازی نه‌وت قوماشه‌كانی كه ده‌هاته كوردستانه‌وه گۆرانکاریه‌کی زۆری به‌سه‌رداها ت قوماشه‌كان گه‌وره‌تر و پانتر بون به‌ره‌كه‌ی له ۱۵۰ سم كه‌مه‌تر نه‌بو و زۆریه‌ی قوماشه‌كانی كه بۆ جلی كوردی به‌كارده‌یت له ئیستادا له نایلۆن دروست ده‌كریت، به‌لام قوماشه‌كانی له كۆندا به‌رده‌ست بون ره‌نگی زۆری نه‌بو و له ئاوریشم و لۆكه دروسته‌كران، به‌لام به‌هۆی به‌ره‌و پێشچونی پیشه‌سازیه‌وه چه‌ندین ره‌نگ و مۆدیلی جیاوازی قوماشه‌كان هاتنه‌نیو بازه‌ره‌ی كانی كوردستانه‌وه كه ئه‌مه‌ش هۆكاری سهره‌کی بو بۆ نه‌مانی تیرۆژ و له جلی كوردیدا كه وای كرد كراسه كوردیه‌كان ساده‌تر و كه‌مه‌تر ئالۆز ده‌ریكه‌ون له‌روی دورمانه‌وه.

-كه‌وا و سه‌لته‌ی جارانی ژنان و پیاوان هه‌ردو لۆكه‌یان تیکراوه به‌هۆكاری سه‌رماو كه‌شوه‌ه‌وای زستان بۆ ئه‌وه‌ی پارچه‌ی زۆر له‌به‌رنه‌كهن و بتوانن گه‌رمیشیان ببێته‌وه، به‌لام به‌هۆی به‌ره‌و پێشچونی جلی مۆده و هاتنی قوماشی ئه‌ستور و زستانه‌و هه‌روه‌ها هاتنی چاكه‌ت و پارچه‌ی گه‌رمی جلوبه‌رگی مۆده كاریگه‌ری هه‌بو له‌سه‌ر نه‌مانی ئه‌م جۆره جلوبه‌رگه.

-له جلوبه‌رگی جاراندان به‌تایبه‌تی له ستارخان پیاوان كه ئیخه‌یه‌کی شیوه‌چاكه‌تی هه‌یه و قۆپچه‌ی زۆر پێوه‌یه، جارانی ئه‌م جۆره جلوبه‌رگه فه‌قیانه‌ی هه‌بو قه‌میسه‌كای كه له‌به‌ر ده‌كرا فه‌قیانه‌كه‌ی پیه‌ نوسابو گه‌وره‌ش بو، به‌لام به‌هۆی ناكاری و شیواوی ئه‌م پارچه‌یه له‌كاتی كاركردندا ورده‌ورده لیکرایه‌وه‌و ئیستا به‌ی فه‌قیانه‌ ده‌پۆشریت.

-جلوبه‌رگی جارانی له روی ته‌كنیک و دورمانه‌وه زۆرینه‌ی له ماله‌وه به‌ده‌ست دوربویانه و نه‌خش و چینی وردیان بۆ كردوه‌و كه‌م بردویانه‌ته‌ لای خه‌یات. ورده‌ورده ئه‌مه‌ گۆرانی به‌سه‌ردا هاتوه‌وه خه‌لكی فێری ئه‌وه بون كه جلوبه‌رگه‌كانیان لای خه‌یات بدورن، هه‌رچه‌نده خه‌یاته‌كانیش ئه‌وكات مه‌كینه‌كانیان زۆر پێشكه‌وت و نه‌بو، جۆره مه‌كینه‌یه‌کیان به‌كاره‌یتاوه كه پێانوته‌وه خه‌رك به‌ ده‌ست سوپێراوته‌وه و له ژیره‌وه بۆكسیکی هه‌بو ناوی مه‌كینه‌ی (Singer) بو. له‌گه‌ڵ هه‌بونی ئه‌م جۆره مه‌كینه‌یه‌شدا هێشتا مه‌كینه‌ی ئۆفهركردن لای خه‌یاته‌كان ده‌ستنه‌كه‌وتوه، له‌دوای ئه‌وه‌ی كه جله‌كانیان دوربوه به‌ده‌ست ئۆفهریان كردوه كه پێانوته‌وه سه‌ردورو بۆ ئه‌وه‌ی هه‌لته‌وه‌شیت قوماشه‌كه.

- له جلوبه‌رگی پیاواندا شه‌رواتی پیاوان زۆر جیاواز بوه ئه‌وكات به‌شی سه‌ره‌وه‌ی شه‌رواله‌كان لای به‌نه‌خوینه‌كه‌یه‌وه به قوماشیکی جیاوازی ره‌نگاوه‌رنگ چناره‌وه به‌نه‌خوینه‌كه‌ شۆركراوه‌ته‌وه به‌مه‌به‌ستی جوانکاری، به‌هه‌مان قوماش و چینی به‌شی سه‌ره‌وه‌ ناوه‌وه‌ی گیرفانه‌كانی شه‌رواله‌كه‌ش ئه‌م جوانکاریه‌ی بۆ كراوه، شه‌رواتی پیاوان نافه‌کی زۆر شۆرتر بوه له ئیستا و لای قاچه‌كانی زۆر باریكتر بو، به‌لام ئیستا به‌گشتی شه‌روال فشه‌و نافه‌کی كورتره له جارانی، به‌نه‌خوینه‌كه‌ی

ديارنبيه و داده پۆشریت به قوماشی جياوازیش ناکریت زۆر ساده کراوه تهوه. له سالانی ۱۹۳۰هـ کان به دواوه ئه مه زۆر باوبوه، ده ئین که له و سهرده مه دا که کچیک هاوسه رگیری له گه ل کورپیکدا کردوه به ته نها مالی زاوا دياريان بۆ بوک نه برده، به لکو بوکه کهش چهند دياربیه کی بۆ ناردون یه کیک له و دياربانه ئه و جوړه به نه خوینه بوه که به دهستی خوئی به ده زوی رهنگ و رهنگ چنویه تی.

له کۆندا جگه له جلوه برگی کوردی هیچ جوړه جلیکی دی نه بو هه مو جلوه برگی کوردیان ده پۆشی خه لکی شار و لادی، چیتر جلوه برگی کوردی وه ک جلوه برگیکی رۆژانه و جلوه برگی کارکردن ناپۆشریت، گهرچی ئیستاش له هه ندیک شوین له لادیکاندا ده بینریت، یاخود وه ک جلوه برگی کرپیکاران و جلی کارامهی کارکردن و زۆر کاتیش له بهری به ته مه نه کاندایه بینریت، به لام به شیویه کی گشتی وه ک جلوه برگی رۆژانه ناپۆشریت به تایبه تی به و شیوازی که له کۆندا به کارده هات. ئیستا به کارهینانی جلوه برگی کوردی له جلوه برگی رۆژانه وه بۆته جلوه برگی بۆنه کان، له سه ری سالی کوردیدا ده پۆشریت یاخود له ئاهه نگیه کانی هاوسه رگیری و ئاهه نگی ده رچون له زانکۆکان، چۆنیتی به کارهینانه که شی به هوی زۆری دیزاین و گۆرانکاری به سه ر دیزایندا هه ر که سه و به پیتی خواستی خوئی پارچه کان به کارده هینیت و ریکیده خات.

جلوه برگی کوردی به پیتی په و پایهی که سه کان، له سه ده ی ۲۰دا جلوه برگی کوردیه کان ده بیتوانی پێگهی که سه کان له ناو کۆمه لگه دیاری بکات بۆ نمونه، که سانی پایه بارز یاخود ئه وه ی له کۆن پیدیه و ترا پیاومه عقول هه میسه که وا و چاکه تیان ده پۆشی، هه ندیک جار له گه ل که وا و چاکه ته که شدا عه بایه کی ته نکی زبری چنراویشیان ده دا به سه ر شانیندا که ئه مه ش وایده کرد بناسرته وه به وه ی که سیکی به رزی ناو کۆمه لگه ن له کاتیکدا که به شی مامناوه ندی کۆمه لگه که واو سه لته یان ده پۆشی. له ژنانیشدا به هه مان شیوه ئه م جياوازیه هه بوه به تایبه تی له کلاودا ئه و که سه ی که پایه دار بوه کلاوه که ی زۆر گه وره بوه و زۆرترین خشل و زیری پپوه بوه، هه پسه خانی نه قیب یه کیک بوه له و که سانه، له کاتیکدا که سیکی ئاسایی کلاو فیستیکی ئاسای ساده یان له سه ر کرده. لای یه زیدیه کان کاتیک خشل و زیریان بۆ کراوه بۆ کاتی هاوسه رگیری ژنه کان ئه م خشل و زیرانه یان کرده به کلاوه کانیه وه هه تا لا ژیاندا ماون هه میسه له سه ر سه ریان بوه وه ک ریزیک بۆ بنه ماله ی هاوسه ره کانیان که ئه مه یان پێشکه ش کردون.

پیش ئه وه ی جامانه بیته مشکی هه بوه خه لکی مشکیان زۆر به کارهیناوه یه کیک بوه له و قوماشانه ی که به وه به ناوبانگ بوه بۆنیک زۆر خوئی لیها توه، دواتر که جامانه ها توه له گه ل مشکی تیکه ل کراوه و به ستراوه به و شیویه، قه باره ی جياوازی هه بو ئه وه ی له هه موی گه وره تر و لای خه لکی باو تر بو پپی ده و ترا حه وت زه رع. دواتر ورده ورده جامانه دپته شوینی مشکی، جامانه ش به و شیویه ی ئیستا نا جامانه له سالی ۱۹۶۰ به دواوه به کاریان ده هینا، له بهر ئه وه ی کوالیتی قومشه که زۆر باش نه بوبه ئاراق کردنه وه به به کارهینانی زۆر رهنگه که ی ده گۆرا، جامانه ی له نده نیان پیدیه گوت، بۆ چاکردنه وه ی رهنگه که ی چویتیان لیده دا که له کاغزا بو با حازری هه بو ده یان کرده ناو ته شتیک ئاوه وه و جامانه کایان تیده کردک رهنگه که ی سپۆی بو جامانه که به هوی چویتی که وه مۆر باو ده بو.

- له سالانی ۱۹۳۰یه کان به دواوه قوماشی ره شی چۆغه یان هینا که قومشیک پری زبری ره ش بو ئه و کات کاری دهستی و چنن زۆر نه خی هه بو، به سیمی ئالتونی و زیوی چننیه یان له سه ر ده کرد له سه ر قۆله کان و له سه ر سینگه که ی و له پسته که یدا نه خشی وردی له سه ر ده کرا، که تازه له ئیستادا چهند سالیکه له ۲۰۱۲ چننی جلی کوردی بۆته وه به مۆده و خه لکی رویان تیکرده که جله کانیان ده به نه لای خه لکانی شاره زا بۆیان بچنیت. له پیاوانیشدا وه ختی خوئی سه لته ده چنرا وه ک سه لته ی ژنان، قه راغه که ی داده دورا به کۆکه یه ک که پپی ده گوترا خه رچی، به نه خش و رهنگی جياوازی هه بو له ناو بازاردا به حازری، به چوارده وری سه لته که دا ده دورا و به سه ر ده سه ته کانیه وه هه تا ده کرا به گیرفانی ناوه وه ش که پپی ده گوترا

گيرفانی سهعات، ئەم گيرفانی سهعاته به نهخشتيکی زۆر وردی جوان دهرازاندرایهوه به دهزوی ئالتونی. لهو سههردهمهشدا سهتهی حازر و دوراو لهناو بازارهکاندا به جومله فرۆشراوه بهلام زۆر باو نهبوه زیاتر خهڵکانی دهروهوی سار کړیویانه بۆ کارکردن پتویه، بهلام ئەوهی نرخي بهرزو ئارازومهندانه بوه ئەو جوړه بوه که یایوانه به کردن لهلای خهيات.

-کراسی جارانی له سهدهی ۲۰دا بهتایبهتی سههرهتاکانی سهدهی ۲۰ خهڵکی به گشتی جلی کوردیان له بهرده کرد جلی مۆده ئەوهنده باو نهبو، بۆیه ئەگەر سههرنج بدهینه کراسی ژنان لهو سههردهمانه دا دهبینین کراسهکانیان کورت بوه به شیوهی کراسی ئیستا درێژ نهبو، زۆر کات ئاوهل کراسه کهی له ژیرهوه دهکهوتوه، ئەمهش هۆکاری سههره کی ئەوهبوه که له کاتی کارکردندا له عهرز نهخشیت بۆیه درێژه کهیان زۆر نه کردوه بۆ ئەوهی پیس نهبیت له کاتیکدا زۆرینهی کۆلان و ههوشهی مالان گل بوه. هۆکاریکی تریش ههیه ئەوهیسه که خهڵکی ئەو سههردهمه زۆرینهی ئاستیان مامناوهند بوه و قوماش زۆر گران بوه بههۆی گرانبهههه قوماشه که کهمترین قوماشیان کړیوه و کړیویانه به کراس. لهو سههردهمه دا وه ک ئیستا پتلاوی بن بهرز نهبو یاخود شتیکی زۆر باو نهبو، بهلام له ئیستادا کراسهکان زۆر درێژ دهوړپ و پتلاوی بن بهرزانی له گهڵدا له پێ دهکریت. لهو سههردهمه دا بههۆی کورتی کراسهکانهوه ئاوهلی خوارهوهیان به نهخش دهرازاندهوه چونکه له کراسهکانهوه دهرده کهوت بهشی خوارهوهی، بهتایبهتی پتیانده گوت پزو به دهزوی جیاواز دهیانجی. ههندیک جار ئاوهلهکانیان له شیوهی یاخود له ههمان قوماشی ههیه کهکانیان دهوړی وه ک دیزاینیکی باوی ئەو سههردهمه. یاخود له هاوینان دا له خام دهیاندوری بۆ ئەوهی فینک بیت و بۆ کارکردن گونجاو بیت.(سواره، ۲۰۱۹، ۷۷۹-۴۹۵) (میرخان، ۲۰۲۳، په یوهندی تایبته ۲۰۲۳/۱۱/۱۹) (حمه صالح، ۲۰۲۳، چاوپیکهوتنی تایبته ۲۰۲۳/۸/۲۱) (غهریب، ۲۰۲۳، چاوپه کهوتنی تایبته ۲۰۲۳/۶/۲۷).

بهشی سییهم

میتۆدو جیبه جیکردنی شیکاری توێژینهوه که

کۆمه لگهی توێژینهوه:

کۆمه لگهی توێژینهوه پیکهاتوه له چهند کارێکی هونهری هونهرمه ندانی ههریمی کوردستان که له بواری جلوه برگی کوردی په سهندا کاریان کردوه، ئەم کاره هونهریانه میژویه کی نزیکیان ههیه و لهم چهند ساله ی دواییدا به رهه م هینان، کارهکان بیهراون و هونهرمه ندهکان ناسراون و خۆشحالانه هه ندیکیان له ژياندان و له کارکردن بهرده وامن، لهم توێژینه وه یه دا چهند هونهرمه ندیک به مه بهست بۆ دهوله مه نه کردنی بابته که و پتویستی توێژینه وه که وه رگراوه، که ئەوانیش پیکهاتون له چوارده هونهرمه ند بۆ خۆپندنه وه و رافه کردنی کاره هونهریه کانیا ن به پتیی سنوری توێژینه وه که که ده کهونه نیوان ساله کانی (۲۰۱۲ بۆ ۲۰۲۲) له سنوری جوگرافی ههریمی کوردستانی عێراقدا.

نمونه ی توێژینهوه:

نمونه ی توێژینه وه که به پتیی به رهه مه پینان و بونیان له و کاته دا وه رگراون، له گه ل ئەوه یشدا ئەو پتوهر و ئاماژانه له به رچاو گراون که چوارچۆیه ی تیورییه که پتیه گه یشتوه، تا گونجاو بیت له گه ل تایبه تمه ندیتیی کۆمه لگه سه ره کییه که ی که (ههریمی کوردستان)ه.

ئامرازی توێژینه وه که:

پشتبهست بهو پپوه و ئاماژه هونهرپيانهه كه له كۆتايي كۆي چوارچنوه تيوره كه دا پيگه يشتوه بهو هوكارهه ئامريزك بن بۆ ئهم تووژينهوه كه پشت به ميتۆدى وهسفي شيكاري ده بهستت، بهم ريزه پي لاي خواروهه كاره كان ئه نجام دراون:

۱- تيبينيكاره كان. ۲- راپرسی. ۳- چاوپيداخشانندن. ۴- شوين و تومار. ۵- ته كنكي خستنه رو. ۶- ژندهر و واتا. ۷- كۆنتيكستی كار و چه مكم.

هوكاره كانه له بژاردن:

ئاماژه به سنوري كات به هۆي گه شه كردني ديچيتايي مروپي له ههريمي كوردستان له كۆتاييهه كانه ئاماژه به سنوري كات به هۆي گه شه كردني ديزايي جلو به رگي كوردی ئه و گۆرانكارپانهه به سه ريدا هاتوه به به راورد كردني به سه دهه بيستم، ده رخستني ئهم جياكارپه له كار هونهرپيه كانه هونهرمه ندان له بواري ديزايي جلو به رگي كوردی له هونهری شيوه كاريدا.

ميتۆدى تووژينهوه:

بۆ ئهم تووژينهوهه (ميتۆدى وهسفي شيكاري) به كار هه تراوه، به هوكاري ئه وهه خاوه ني كۆمه لايك تاي به تمه نديه و ده گونجيت له گه ل سروشتي بابته تي تووژينهوهه كه و ئامانجه كانيدا.

شيكردنه وهه نمونه كان

نونهه يه كه م

	<p>ناوي كار هونهرپيه كه : دعاء ناوي هونهردمه ند: نه به ز بابان كاتي به رهه م هيناني كاره كه : ۲۰۰۷ مه تريال: ئه كرلييك له سه ر كانفاس شوين و ناو نيشاني كاره كه : كۆليكشني هونهرمه ند خۆي ته كننيك و ميدياي به كار هاتو: رپاليزمي ئه فسوناوي</p>
---	---

ئهم كار هونهرپيهه هونهرمه ند نه به ز بابان له پانتاييهه كي شيوه لايكشيهه پي كه هاتوه، له ناو سه په يسي كاره كه دا فيگه رنيكي ميينه به دي ده كرپت به جلو به رگيكي كوردی سادهه ني مچه به شو كا وهه، كه كراسيكي ئاوداماني پۆشپوه له رهنگي سور كه روناكپه كي زهردی له سه ره وای كردوه به رهنگي ني مچه پرته قالي به ده ريكه وپت، له گه ل ئيله گيكي پيرۆزهه ساده. له باگراوندي فيگه ره كه دا باز نه به كي روناكي زهردی شيوه خۆر به دي ده كرپت، كه قزي په شو كا وى فيگه ره كهه چۆته وه سه ر، قژه كه به جوړپك له گه ل ئه و رهنگه رهش و قاوه يانهه نيو باگراوندهه كه تيكه ل بۆته وه و شيوهه قه له ره شيكيان دروست كردوه كه له پشت فيگه ره كه وهه بالي جولاندوه و تيكه ل به رهنگه كان بۆته وهه

کەشێکی تاریکی لەنیو تابلۆکەدا دروستکردووە. لە لای راستی تابلۆکە لە بەشی خوارووە ئینجانەیهک هەیه وەک دیارە کە رۆه کێکی بە رەنگی رەش لێ هاتۆتە دەرەووە کە لە گەڵ شێوەی قەلەرەشە کەدا گوزارشتە بۆ چیرۆکی فیگەرە نیو تابلۆکە کە هونەرەمەد بەمەبەست ئەم پانتای رەنگە رەشە یان باگراوند لە چەند شوێنیکی دیاریکراو بەجێهێشتووە و بە ئاسانی دەتوانین درک بەو رەنگە سورەش بکەین کە لە پشتەووەی رەنگە رەشە کە ی بەشی سەرەووەی تابلۆکە دانراوە. هونەرەمەند لەم کارەدا دارشتنێکی شێوە هەرەمی هەبێت یان سێگۆشە، و چەقی قورسای تابلۆکە دەکەوێتە ناوەندی تابلۆکە کە فیگەرە کچە کە یە و بە تەنیا خۆی رۆلی زالبون لە تابلۆکە دەگێرێت، بە هۆکاری ئەوەی کە خۆی تاکە فیگەرە و کەوتۆتە ناوەندی تابلۆکە و هەموو رەنگەکانی باگراوندە کە لە خزمەتی فیگەرە کەدایە کە یاری بە چاوی بینەر دەکات و وا دەکات بینەر جارێکی تر لە رینگە ی جولە ی فلچەکان و هێلەکانەووە چاویان بچێتەووە سەر فیگەرە کە. لەم تابلۆیەدا سێ توخمی سەرەکی بەدی دەکرێت کە ئەویش (قوماش، پەر، گەلا) بەهۆی وەشانانی فلچە ی هونەرەمەندەووە بە ئاسانی تیکستچەرەکان و توخمەکان لەیەک جودا دەکرێتەووە و ماتریالەکان وەک خۆی بگەیهنیت.

دانانی بازنە ی رۆشنایی بە رەنگی زەردی درەوشاووە لە جۆری (ئۆرا) هاووشیوەی هالە ی چوار دەوری کەسە پیرۆزەکانی نیو ئایینی مەسیحی چەندواتایە ک لەخۆدەگرێت، هەلبەتە هۆکاری یە کەم پەیوەستە بە تەکنیک و شیوازی پیکهینانی تابلۆکە بە مەبەستی هەژمونکردنی شیوەی فیگەرە کچە کە بە سەر بەشەکانی دیکە، لە کاتی کەدا هۆکاری دوهم پەیوەست دەبێت بە واتا و ناوەرۆکی کارە کە، وەک پیرۆزکردنی کەسایەتی و بەرزکردنەووەی بەهای دوعا لەسەر ئاستی بابەتی کارە کە.

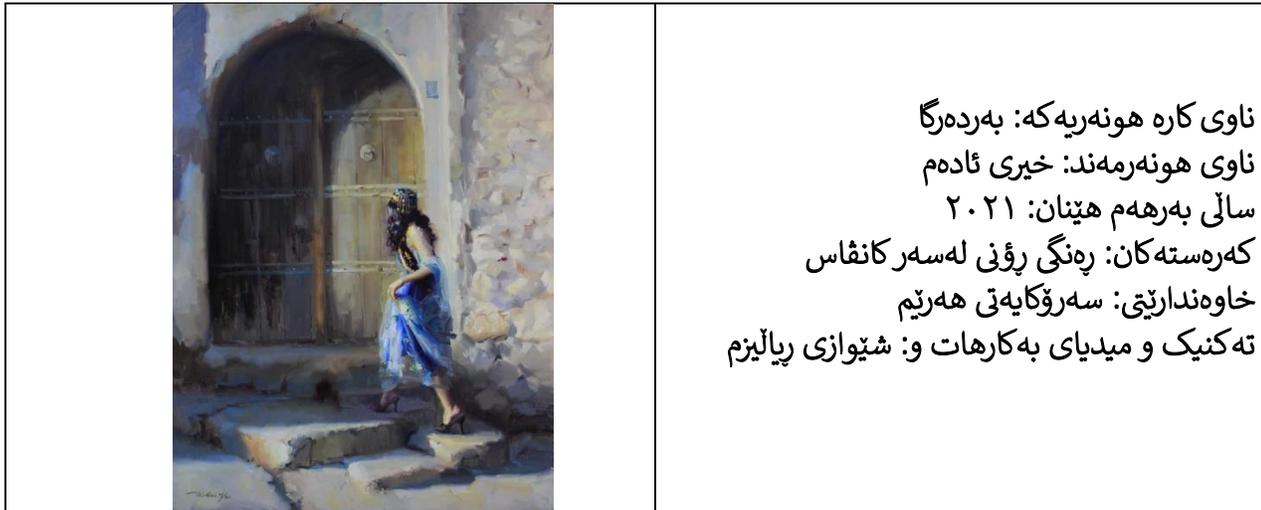
لەرۆی روناکی و تاریکی یاخود شێوە و فەزای کارە کە، هونەرەمەند زۆر بە کارامە ی کاری لە روناکی و تاریکی تابلۆکەدا کردووە، بە جۆری زۆر هارمۆنی رەنگەکان تیکەل بەیەک بونەتەووە، ئەو روناکیە بەهێزە ی کە لە پشتی فیگەرە کەووە بەدەرکەوتووە بە شێوەیەکی بازنە ی دەکرێت هێمایە ک بێت بۆ پاکبو بەرێگەردی کەسایەتیە کە گەر پەیوەستی بکەینەووە بە چیرۆکی نیو تابلۆکەووە، لەهەمان کاتیشدا ئەو روناکیە وادەکات کە چاوی بینەر بەرەو دەموچاوی فیگەرە کە بەرێت و تەنکی و جوانی رۆی فیگەرە کەمان پشان بەدات. بەهەمان شێوەی روناکیەکان هونەرەمەند هێندە نرخ بە تارکیەکان داوە کە هەموو ئەو ناخۆشی و کەسایەتیە خراپانەمان دێتەووە یاد کە لە چیرۆکی کەسایەتی نیو تابلۆکەدا هەیه و بونەتە هۆکاری ئەم چیرۆکە. لەم کارەدا ناتوانین زەمەن دیاری بکەین بەهۆی ئەوەی هونەرەمەند بە هزری خۆی کەشێکی تاییەتی بە تابلۆکە بەخشیوە لە رینگە ی رەنگ و شێوەکانەووە چیرۆکی دەگێرێتەووە.

لەرۆی رەنگەووە ئەم تابلۆیە بە گشتی دابەش دەبێت بەسەر کۆمەڵێک رەنگی گەرم کە بە گشتی خۆیان لە زەرد، سور، پرتەقالی، قاووی، ئۆکەر،.. دا دەبینێتەووە، لە هەندیک شوێنی زۆر کەمدا کۆمەڵێک رەنگی ساردی وەک شین و مۆر و رەسası کال دەبینرێت.

ناونیشان و تایتلی کارە کە (دوعا) بە شیوازیکی راستەوخۆ ئاراستە ی شوێنیکمان دەکات، وێناکردنی ئەو کچە ئیزیدیە کوردە کە لە (شنگال) دەکوژرێت دەکرێت بە بیانوی پاراستنی شەرەف، لەم بارەیهووە پرسی توندوتیژی خیزانی و کەیسەکانی کوشتی دژ بە ژنانی کورد لە کۆنتیکستی وێناکردنی جلوبەرگی کوردی رەنگدەداتەووە. نیشانەکانی توندوتیژی لەسەر روکەشی جلی کچە کە بەرۆنی دەبینرێت وەک شوێنەواری فیشک لەسەر جەستە ی فیگەرە کە، لێرەدا تەنها جەستە قوریانی نییە، بەلکو بەشێک لە توندوتیژی رۆبەرۆی جلوبەرگی دوعا دەبینتەووە. ئەم کارە لە شیوازهکانی هونەری ریالیزی ئەفسونای پۆلێندەکرێت، بەلام کارە کە لە سنوری چیرۆکی ناوخواپی دەرە کەوێت، وادیارە هونەرەمەند بۆ مەبەستیکی دیاریکراو ئەم بابەتە دەخاتەرو بە جلوبەرگی کوردی نەریتی وەک

ئامازە بۆ روداویکی راسته قینهی ناو کۆمه لگهی کوردیدا، ئەم دیاردهیه له لایهن (نهبهز بابان) چینگهی لیکۆئینه وهیه و پتویستی به تۆماریکی بینه ییه، هه لبه ته جلوه بهرگی کوردی ژنان له دیزاینیکی ئاسایی و باو هۆکاریکه بۆ ده رخستی ره ههنده تراژیدییه کانی بابه ته که، ههروه ها گشتاننده بۆ به رفراوانی و بلا و بونه وهی ئەم کاره ساته له ژبانی کچان و ژبانی کورد له هه رتیمی کوردستانی عیراقدای .

نمونه ی دوهم

ئهم تابلۆ شیوه لاکیشه ییه پیکه اتوه له دیمه نیک که خۆی ده بینته وه له فیگه رتیک میینه له کاتی جولهدا به جلی کوردیه وه که ده که ویته چه قی لای راستی تابلۆکه، فیگه ره که کچیکی ریکپۆشه و تاس کلاویکی له سه رناوه به رهنگی رهش و کۆمه لی خشل و گۆلینکه رازتیراوه ته وه، کراسیکی ئاودامانی شینی کۆبالتی پۆشیوه که هیله کینکی رهشی به نهخش چنراوی به سه ردا له بهر کردوه، وه ک دیاره پیلایویکی پاژنه به رزی له گه ل ئەم جله کوردیانه دا پۆشیوه، له بهشی خواروی تابلۆکه چه ند پله قادرمه یه کی به ردین هه یه که ئەم فیگه ره ی له سه ر وه ستاوه، ناوه راستی تابلۆکه ده رگایه که که به داری سروشتی دروست کراوه به رهنگی قاوه یی که دیزاینیکی چه ماوه ی هه یه له بهشی سه ره وه ی ده رگا که که گوزارشته له شیوازیکی ئەندازیاری سه رده میکی دیاریکراو له کوردستاندا، لای چه پ و راستی ده رگا که دو یه که ی شیوه بازنه یی هه یه که ده کریت ئامرازی له ده رگدانبن، لای چه پ و سه ره وه ی ئەم تابلۆیه پانتایه ک به رهنگی مۆر وه ک سیبه رتیک به مه به ست کاری تیدا کراوه، به پچه وانوه و لای راستی ده رگا که روناکی به دیده کریت و ده توانین به ئاسانی درک به وه و یه که چوارگۆشه یه بکه ین که به دیواره که وه لکینراوه که گوزارشته له ناویشانی ئەو جینگایه .

ئهم تابلۆیه ی خیری ئاده م ده کریت دارشتنیک شیوه هه ره می هه بیت یان سیگۆشه، چه قی قورسای تابلۆکه ده که ویته ناوه ندی تابلۆکه که فیگه ری کچه که یه و به ته نیا خۆی رۆلی سیادی تابلۆکه ده گپرت، به هۆکاری ئەوه خۆی تاکه فیگه ره و که ووتۆته ناوه ندی تابلۆکه وه .

ئهم تابلۆیه له روی توخم و ماتریاله وه ده کریت دابه شیکه ین به سه ر سی یه که ی سه ره کی پیکه اته ی تابلۆکه که ئەوانی (به رده ر، دار، قوماش) ه به هۆی ته کنیکی وه شانندی فلچه کانی هونه رمه نند توانیوتی تیکسچهری مادده کان وه ک خۆی بگه ینت و بینه ر به ته واوی هه ستی پیکات .

له روی روناکی و تاریکییهوه هونهرمه‌ند زۆر به شیوهیه‌کی دروست و هارمۆنی تاریک و روناکی ناو دیمه‌نه هونه‌رییه‌که‌ی دابه‌شکردوه به جۆرنیک که ده‌کریت نزیکمان بکاته‌وه له‌وکاته‌ی (زهمه‌ن) که تابلۆکه‌ی تیدا کیشراوه به هۆی ئاراسته‌ی تیشکی خۆره‌وه و ئەو رەنگ و کەشه‌ ساردە‌ی که هونه‌رمه‌ند له تابلۆکه‌دا نه‌خشانووتی ده‌توانریت کاته‌که‌ی دیاری بکرت.

به‌گشتی ئەم تابلۆیه له روی رەه‌نگه‌یه دابه‌ش ده‌بیت به‌سەر دو‌کۆمه‌له‌ رەنگی ساردو‌گه‌رمدا . گه‌رمه‌که‌ن خۆی له ئۆکه‌ر و که‌میک پرته‌قالتی ده‌بینیته‌وه و به‌شیک زۆری تابلۆکه به‌رەنگه‌ ساردە‌کان داپۆشراوه که مۆر و رەنگی وه‌نوشه‌پی و پله‌کانی شین و رەسası و که‌میک په‌مه‌ی زال ده‌بیت به‌سەر چاوی بینه‌ردا .
جوله‌ له‌م کاره‌دا رۆنی گرنگ ده‌گیریت به‌رده‌وامی ده‌دات به‌زیندو‌ه‌یشنه‌وه‌ی تابلۆکه، و ده‌کات بینه‌ر زیاتر له‌گه‌ل بینینه‌کانی بمینیته‌وه و هه‌ولێ ته‌واو‌کردنی ئەو جوله‌یه‌ بدات که‌ فیگه‌ره‌که‌ هه‌یه‌تی به‌ سه‌رکه‌وتن به‌سه‌ر ئەو قادرمه‌یه‌دا سه‌ره‌نجی بینه‌ر راده‌کیشیته‌ سه‌ر هه‌مو ورده‌کاریه‌کانی فیگه‌ره‌که .

ئه‌نجامی توێژینه‌وه‌که

1-ئه‌نجام:

پاش لیکۆلینه‌وه‌ و شیکاری نمونه‌ی توێژینه‌وه‌ (کاره‌ هونه‌رییه‌کان) و له‌سه‌ر بنه‌مای پرسیا‌ره‌کانی کیشه‌ی توێژینه‌وه‌ و ئامانجی سه‌ره‌کی توێژینه‌وه‌که، توێژه‌ر گه‌یشته‌ به‌ کۆمه‌لێک ئه‌نجام له‌ رینگه‌ی میتۆدی وه‌سف‌ی شیکاری، ئه‌نجامه‌کان به‌م شیوه‌یه‌ بون:

1- رەنگدان‌ه‌وه‌ی جلو‌به‌رگی کوردی له‌سه‌ر ئاستی پیکه‌تانی له‌روخساری ده‌ره‌کی کاره‌ هونه‌رییه‌کان ده‌رده‌که‌ویت، به‌تایبه‌ت له‌سه‌ر ئاستی توخمه‌ سه‌ره‌کییه‌کانی هونه‌ر و دیزاین وه‌ک (رەنگ، هیل، ساو، پاتیرن وه‌تد).

2- جلو‌به‌رگی کوردی له‌سه‌ر ئاستی شیواز و شیوا‌زگه‌رابی رەنگدان‌ه‌وه‌ی هه‌یه‌ له‌ ویتا‌کردنی دیارده‌ بینراوه‌کان له‌ هه‌رئیم کوردستانی عیرا‌قدا، ئەمه‌ش له‌ رینگه‌ی چه‌ندین شیواز تیبینی ده‌کرت.

3- رەنگدان‌ه‌وه‌ی جلو‌به‌رگی کوردی له‌سه‌ر ئاستی چه‌مک و بابه‌تی کاره‌که‌ ده‌رده‌که‌ویت وه‌ک ئاماژه‌ بۆ هه‌زری ئایدیولوژی و نیشتمانی، یان وه‌ک گه‌رانه‌وه‌ی چیرۆکه‌ میلی و ناوخۆیه‌کان به‌ شیوه‌یه‌کی بینراو و له‌ چوارچۆیه‌ی شیوا‌زه‌کانی هونه‌ر و دیزایندا.

4- جلو‌به‌رگی کوردی رەه‌ه‌ندیکی نیشتمانی له‌خۆده‌گریت له‌ رینگه‌ی به‌کاربردنی هێما و سیمبولی ناوخۆیی به‌ تایبه‌ت له‌ وه‌رگه‌رابی چیرۆکه‌ ناوخۆیه‌کان له‌ زمانی زا‌ره‌کی گوتراو یا نوسراو بۆ زمانی وینه‌ی به‌رجه‌سته‌کراو (بینراو)، ئەم رەنگدان‌ه‌وه‌ی له‌ ئاستی سه‌رجه‌م بابه‌ته‌کان ده‌رده‌که‌ویت چ کلتوری، میژوپی، کۆمه‌لایه‌تی یا سیاسی بیت.

5- جلو‌به‌رگی کوردی له‌ رینگه‌ی شیواز و ریبازه‌ هونه‌رییه‌ جیاوا‌زه‌کان ده‌رده‌که‌ون له‌ کاری هونه‌ری هونه‌رمه‌ندانی هه‌رئیم کوردستانی عیرا‌قدا، هه‌ر له‌ شیوا‌زه‌ باوه‌کانی وینه‌کیشان تا شیوا‌زه‌کانی هونه‌ری هاوچه‌رخ.

6- سه‌روشتی هه‌رئیم کوردستان به‌شیکه‌ له‌ دیمه‌نی خستنه‌رووی جلو‌به‌رگی کوردی له‌ هونه‌ری شیوه‌کاری هه‌رئیم کوردستانی عیرا‌قدا، وه‌ک راگه‌یانندی په‌یوه‌ندی نیوان سه‌روشت و پۆشاک له‌ چپوه‌ی بۆنه‌ و رپۆره‌سمه‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کان، به‌ تایبه‌ت له‌ جلو‌به‌رگی ژنان که‌ ده‌وله‌مه‌نده‌ له‌ روی به‌کاره‌ینانی رەنگ و نه‌خش و نیگار و توخمه‌ سه‌روشتیه‌کان وه‌ک گۆل و گه‌لا و شیوه‌ی روه‌ک، ئەمه‌ش رەنگدان‌ه‌وه‌ی شیوا‌زی رۆمانسیه‌ بۆ به‌کاربردن و چالا‌کردنی یه‌که‌ و توخمه‌کانی ناو سه‌روشت.

7- جلو‌به‌رگی کوردی له‌ کاری هونه‌ری هونه‌رمه‌ندانی هه‌رئیم کوردستانی عیرا‌قدا، نوێنه‌رایه‌تی چه‌مکیکی ئیسته‌تیبکی ده‌کات و بابه‌تی جوانی ده‌خاته‌ روه‌وه‌ له‌ قه‌واره‌ی جوانی بابه‌ت وه‌ک سه‌روشت، مڕۆف و چه‌ندین بابه‌تی جوان، به‌ده‌ر له‌ جیبه‌جیبه‌تانی ئه‌رکی گوزارشت و ده‌ریبی هه‌ز و واته‌کانی ناو بابه‌ته‌که .

٨- وێناکردنی جلوه‌برگی کوردی له هونه‌ری شیوه‌کاری هه‌رئیمی کوردستانی عێراقدا، ئه‌رکی ئه‌رشیف و به‌لگه‌نامه‌کردنی بابته و به‌ره‌مه‌ کلتوریه‌کان له ئه‌ستۆ ده‌گریت، به‌تایبه‌ت له شیوازه‌کانی وینه‌کیشانی ریا لیزم. ٩- ئه‌رشیفی فۆتۆگرافی ژێده‌ر و سه‌رچاوه‌یه‌کی کاریگه‌ر و فاکته‌ریکی گرنکه‌ بۆ نوێنه‌رایه‌تی و به‌رجه‌سته‌کردنی شیوه‌ی جلوه‌برگی کوردی له چێوه‌ی کاری هونه‌ری شیوه‌کاری هاوچه‌رخ له هه‌رئیمی کوردستانی عێراقدا. ١٠- بابته‌ی ئه‌فسانه و داستان و چه‌ڕۆکه‌کانی نیو ئه‌ده‌بی کوردی له وێناکردنی جلوه‌برگی کوردی ره‌نگه‌داته‌وه‌ لای هه‌ندێک له هونه‌رمه‌ندانانی هه‌رئیمی کوردستانی عێراقدا.

ب- ده‌رئه‌نجام

١- دیزاینی جلوه‌برگ وه‌ک هه‌ر چه‌ڕه‌ ده‌ربڕینیکی داھینه‌رانه‌ توانای یه‌کتبرین و کاریگه‌ری له‌سه‌ر فۆرمه‌کانی هونه‌ری شیوه‌کاری هاوچه‌رخ هه‌یه‌ له هه‌رئیمی کوردستانی عێراقدا. سنوره‌کانی نێوان دیزاینی جلوه‌برگ و هونه‌ری شیوه‌کاری یه‌کتبرین، تا که جیاوازی له نێوانیان په‌یوه‌سته به ئه‌رکی دیزاین وه‌ک وه‌ک پێداویستی بۆ به‌کارهێنانی رۆژانه‌ی مرۆف. ٢- هونه‌رمه‌ند و دیزاینه‌ر کاره‌کانیان ناوه‌ندێکه‌ بۆ لیکۆئینه‌وه‌ و به‌دواداچون له پرسه‌ کۆمه‌لایه‌تی و سیاسی و کولتوریه‌کان. ٣- دیزاینی جلوه‌برگی کوردی هه‌ردو په‌گه‌زه‌که‌ هه‌یچ ژماره‌ و نوسینیکی تێدا نییه‌، به‌لام ده‌وله‌مه‌نده‌ له‌روی به‌کارهێنانی ره‌نگ و رازاندنه‌وه‌ی پۆشاک به‌ نه‌خشونیگار و توخمه‌ سروشتیه‌کان.

پ- راسپارده

له‌ژێر رۆشنایی ئه‌نجامه‌کانی ئه‌م توێژینه‌وه‌یه‌دا که ده‌رباره‌ی رۆلی دیزاینی جلوه‌برگ و کاریگه‌ریه‌کانی له‌سه‌ر هونه‌ر له هه‌رئیمی کوردستاندا، توێژه‌ر ئه‌م خاڵانه‌ی لای خواره‌وه‌ راسپارده‌ ده‌کات: ١- کردنه‌وه‌ی به‌شێکی تایبه‌ت به‌ دیزاینی جلوه‌برگ له کۆلیژی هونه‌ره‌ جوانه‌کان. ٢- زیاتر گرنگیدان به‌ دیزاینی جلوه‌برگ و هاندانی خوێندکاران بۆ ئه‌نجامدانی توێژینه‌وه‌ له‌سه‌ر ئه‌م بابته‌ وه‌ک یه‌کیک له‌و بابته‌ تانه‌ی که کاری له‌سه‌ر نه‌کراوه‌ له‌روی تیۆریه‌وه‌ به‌ شیوه‌یه‌کی ئه‌کادیمی. ٣- دروستکردنی گه‌له‌ریه‌کی میژوی پرۆفیشنال تایبه‌ت به‌ هه‌موو چه‌ڕه‌ جلوه‌برگیکی کوردی له هه‌رئیمی کوردستانی عێراق.

سه‌رچاوه‌کان

سه‌جادی، به‌ختیار، (٢٠٠٤). شیکارانه‌ی زاراوه‌ی ئه‌ده‌بی. چاپخانه‌ی گزنگ، هه‌ولێر.

قانع، بورهان، (٢٠٠٣). فه‌ره‌هنگی نوی. چاپخانه‌ی هه‌له‌شو، هه‌ولێر.

محهمه‌د، که‌مال، (٢٠١٩). فه‌ره‌هنگی فه‌لسه‌فه‌ی سویدی-ئینگلیزی-کوردی. چاپخانه‌ی تاران، تاران.

ته‌ره‌ماری، جه‌عفر، (٢٠٢٠). ناوچه‌ی سلیمانی. چاپخانه‌ی پرۆژه‌ی فه‌فتان، سلیمانی.

سواره، ئاسۆ، (٢٠١٩). ئه‌لبومی وینه‌ی دیکۆمه‌ننه‌ری میژوی. چاپخانه‌ی شقان، سلیمانی.

غه‌ریب، ئاکۆ، (٢٠٠٧). میژوی جلوه‌برگی کورد. چاپخانه‌ی کارۆ، سلیمانی.

Das, Monalisa. (2022). Origin and history of clothing. University of culture. Pdf

Gobeto deme, selom. (2016), Basic design a needed foundation for. Pdf.

Sayeed, reeh, (2018). Five basic principles of fashion design. Published by Johans hopkins, University press. (Artricle) Pdf.

Selbach, veruschka. (2008). Fashion and textiles. Pdf.

Shea t, maria. (1996). Kurdish costume regional diversity and divergence.

Kwon, jin yoo. (2017). Classic style actual mean to costumer. Fine Art university.

Khan, tayeeb. (2022). Principles and elements of art in fashion design. Fine Art university.

Antoniado Konstantina. (2022). types of fashion that you can wear. Available at:

<https://thetechfashionista.com/types-of-fashion-styles/>

Simmel, G. (1904). Fashion. International Quarterly. Available at :

<https://iastate.pressbooks.pub/dressappearancediversity/chapter/fashion-theories/>

میرخان، قادر. په یوه نډی تایبته توری فایبه، ۲۰۲۳/۸/۱۱.

حه مه صالح، ریبوار. ئه تیلهری تایبته به خوی، ۲۰۲۳/۸/۲۱.

غهریب، ئاکۆ. ئه منه سوره که، ۲۰۲۳/۶/۲۷.